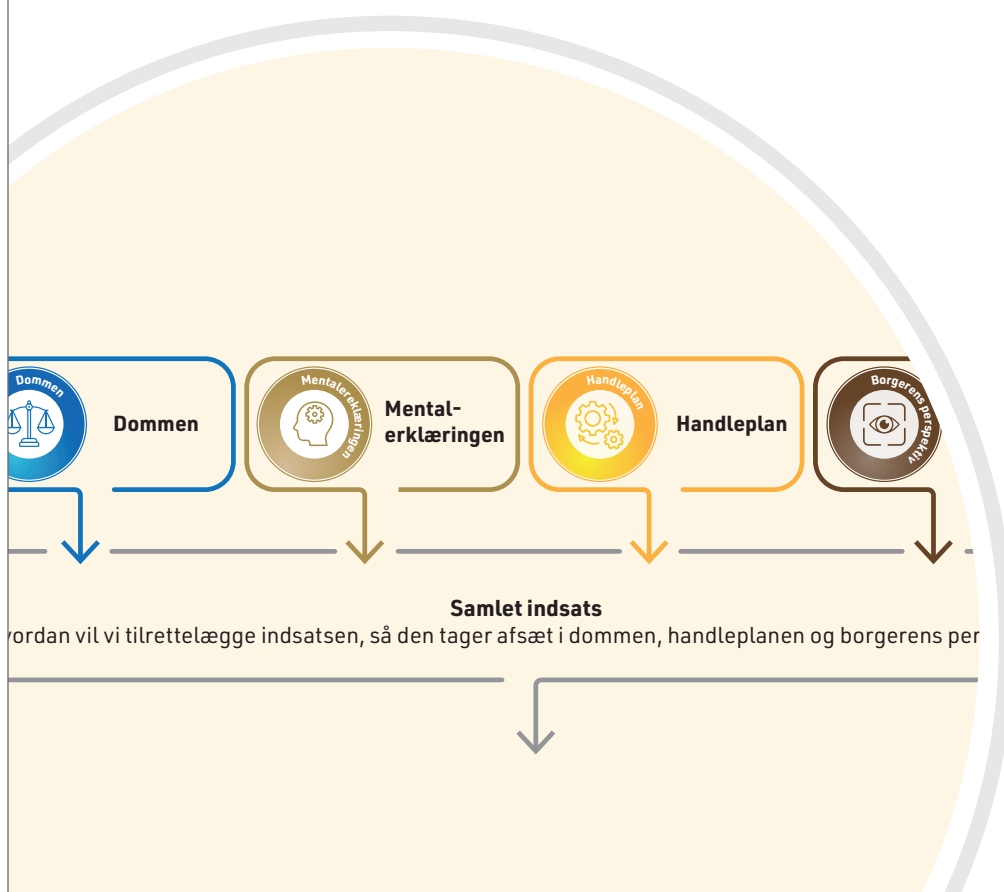

Samarbejde når en foranstaltningsdom træder i kraft

Et værktøj til at starte samarbejdet om en
foranstaltningsdom

Samarbejdsværktøj 1

1

2

3

4

5

6

Introduktion

Når en foranstaltningsdom træder i kraft

Når en borger med udviklingshandicap får en foranstaltningsdom, begynder et nyt samarbejde mellem borgeren og de fagprofessionelle – et samarbejde, der tager afsæt i dommen.

En foranstaltningsdom kan kun ændres, lempes eller ophæves, hvis det vurderes, at risikoen for ny kriminalitet er reduceret. Derfor er det afgørende, at samarbejdet om indsatsen for borgeren kommer godt fra start.

For borgeren kan dommen være svær at forstå og opleves som en straf – selvom formålet er at forebygge ny kriminalitet og støtte udvikling.

Samtidig ændrer opgaven sig for de fagprofessionelle. Mange er vant til at arbejde med trivsel, udvikling og støtte i hverdagen, men skal nu også arbejde målrettet med at forebygge ny kriminalitet.

Dette samarbejdsværktøj understøtter et fælles arbejde med at skabe sammenhæng mellem dommens vilkår, handleplanen og indsatsen i hverdagen. Det understøtter et samarbejde med borgeren, hvor dommen i højere grad kan forstås som en hjælp.

Om samarbejdsværktøjet

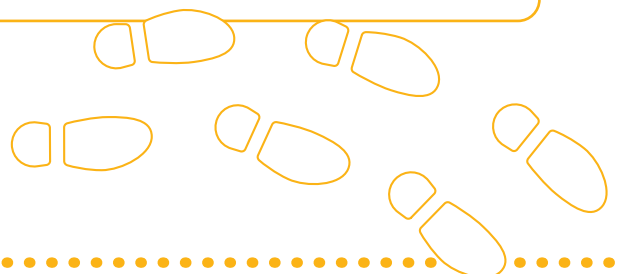
Dette er et samarbejdsværktøj, som kan bruges i arbejdet med at styrke samarbejdet omkring en borger med foranstaltningsdom. Værktøjet kan indgå som en del af planlægningen af indsatsen.

Værktøjet tager udgangspunkt i en konkret borger og er opbygget i tre trin:

- Undersøgelse
- Drøftelse
- Planlægning

Trinene kan gennemføres samlet eller over flere møder.

Værktøjet er udviklet i projektet Domfældte med udviklingshandicap. På VIDEN PÅ TVÆRS kan du finde artikler, videoer, metoder og øvrige værktøjer, som kan understøtte arbejdet: <https://vpt.dk/projekter/mennesker-med-udviklingshandicap-og-dom>.

Gennemgang af samarbejdsværktøjet

Dette samarbejdsværktøj hjælper fagprofessionelle med at skabe en fælles retning for indsatsen omkring en borger med foranstaltningsdom. Værktøjet tager udgangspunkt i en konkret borger og kan bruges, når en dom er afsagt, og samarbejdet om indsatsen skal i gang.

Værktøjet er bygget op omkring tre trin:

1

Trin 1: Undersøgelse

Her undersøger I dommen og de vigtigste dokumenter for at skabe et fælles overblik.

2

Trin 2: Drøftelse

Her drøfter I dommen, handleplanen og borgerens perspektiv for at finde frem til, hvad der er vigtigst at arbejde med fremadrettet.

3

Trin 3: Planlægning

Her aftaler I, hvordan indsatsen i hverdagen skal tilrettelægges med afsæt i 2-3 fokusområder.

Når I har gennemført værktøjet, har I et fælles overblik, fokusområder og konkrete aftaler for indsatsen.

Værktøjet hjælper jer med at omsætte dommen, handleplanen og borgerens perspektiv til en fælles retning og konkrete handlinger i hverdagen.

Værktøjet bruges, når en foranstaltningsdom er afsagt, og samarbejdet om indsatsen skal i gang. Det hjælper jer med at skabe overblik, prioritere det vigtigste og aftale, hvad der skal gøres i hverdagen.

Formål

At skabe et fælles overblik over borgerens dom med fokus på, hvad der er vigtigt for indsatsen og forebyggelse af ny kriminalitet.

Undersøg viden om foranstaltningsdomme

Find artiklen "Sådan sætter du dig ind i dommen" på Viden på Tværs.

Læs teksten og se videooplæggene.

Du finder materialet her:

<https://vpt.dk/kerneomraader/borgere-med-saerlige-behov/saadan-saetter-du-dig-ind-i-dommen>

Drøft kort:

- Hvad er vigtigt at vide om foranstaltningsdomme – og hvad betyder det for vores indsats?

Noter:

Undersøg de centrale dokumenter i sagen

Vælg en borger og skab et fælles overblik over borgerens situation og indsats. For at gøre det skal I finde følgende dokumenter:

- Borgerens dom (domsudskriften)
- Mentalerklæringen, hvis den er tilgængelig
- Kommunens handleplan efter servicelovens §141
- Den pædagogiske plan fra bostedet eller bostøtten, hvis den findes

Hvis I ikke har adgang til domsudskriften og/eller mentalerklæringen, så kan de ofte findes hos kommunen. I nogle tilfælde kan de også findes hos den tilsynsførende eller statsadvokaturen.

Det kan også være en stor hjælp at have **Socialstyrelsens håndbog om sigtede og domfældte borgere med udviklingshandicap** ved hånden. Denne findes på sbst.dk.

Hvilken konkret viden får vi af dette dokument?

Hvilken forståelse får vi af borgeren?

Hvad er de nuværende mål med indsatsen?

Hvad arbejdes der med i hverdagen i dag?

2 Drøftelse

Formål

At skabe en fælles forståelse af, hvad der er vigtigt at arbejde med under foranstaltningen.

I skal nu drøfte dommen, mentalerklæringen, handleplanen og borgerens perspektiv. Formålet er at I skaber fælles forståelse af, hvad der er vigtigt at samarbejde med i indsatsen under den foranstaltning, som borgeren er dømt til.

Drøft dommen

Dommen peger på, hvad der er vigtigt at arbejde med sammen med borgeren.

Drøft:

- Hvad er borgeren dømt for, og hvilke forhold og situationer har betydning for den kriminalitet, borgeren er dømt for?
- Hvad peger dommen på som vigtigt at arbejde med for at forebygge ny kriminalitet?

Drøft mentalerklæringen

Mentalerklæringen giver viden om borgerens forudsætninger og behov for støtte.

Se nu på mentalerklæringen og drøft:

- Hvad fortæller mentalerklæringen om borgerens forudsætninger og behov for støtte?
- Hvad kalder det på i vores samarbejde med borgeren i hverdagen?

Drøft handleplanen

Drøft borgerens handleplan efter servicelovens §141:

- Hvilke mål er beskrevet i handleplanen?
- Hvordan hænger målene sammen med borgerens dom?
- Hvad peger handleplanen på, at det er vigtigt at arbejde med sammen med borgeren?

Bemærk:

Det anbefales, at dommens vilkår og den kriminalpræventive indsats fremgår tydeligt af handleplanen. Hvis det ikke fremgår, kan det være hensigtsmæssigt at drøfte med myndighedsrådgiveren, hvordan dette kan indarbejdes i handleplanen.

Drøft borgerens perspektiv

Drøft nu borgerens perspektiv:

- Hvad er vigtigt for borgeren i sit liv, og hvad håber borgeren på i fremtiden?
- Hvad forstår borgeren om sin dom – og om sammenhængen mellem sin adfærd og dommen?
- Hvilken støtte oplever borgeren at have brug for for at nå sine ønsker og mål, når han/hun har en dom?

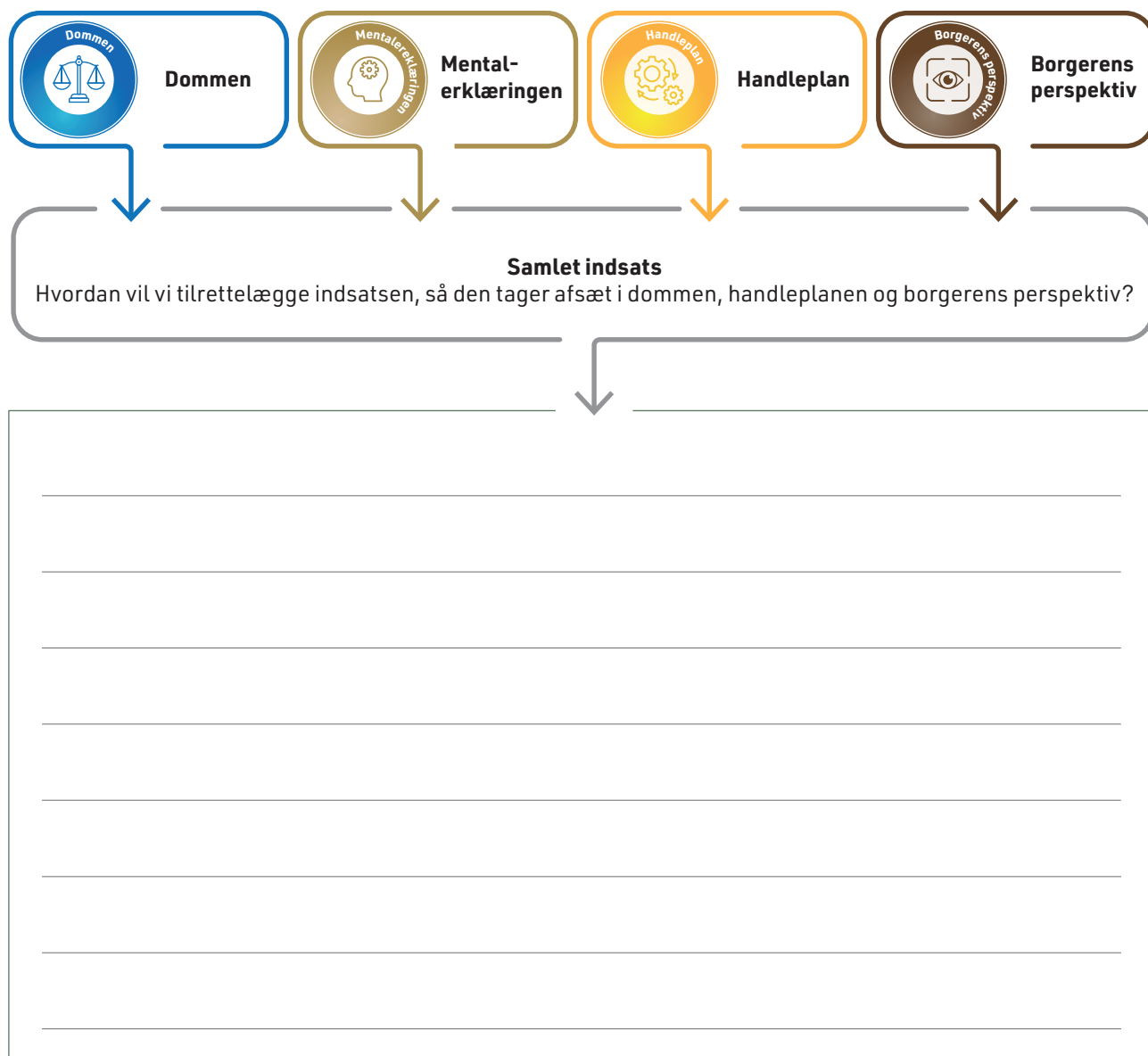
3 Planlægning

Formål

At fastlægge en fælles retning for indsatsen, der tager afsæt i dommen, mentalerklæringen, handleplanen og borgerens perspektiv.

I arbejdet med borgere med foranstaltningsdom er det vigtigt at skabe sammenhæng mellem fire perspektiver: hvad dommen og mentalerklæringen peger på, at der skal arbejdes med, hvilke mål der er sat i handleplanen, og hvad der giver mening for borgeren.

Saml nu op ved at genbesøge jeres vigtigste pointer. Brug figuren til at fastlægge en fælles retning for indsatsen, og beskriv den på næste side.

Planlæg:

- Hvilke konkrete handlinger er vigtige at gøre i hverdagen?
- Hvilke situationer skal vi være særligt opmærksomme på?
- Hvem gør hvad, og hvornår følges der op?

Overvej også:

- Hvordan kan pårørende indgå i samarbejdet om indsatsen?
- Hvordan kan andre aktører, fx bistandsværge indgå i samarbejdet?

De vigtigste dokumenter og hvor du finder dem

Når en borger har en foranstaltningsdom, er det afgørende, at I sætter jer grundigt ind i dommen og de centrale dokumenter i sagen. Denne viden danner grundlag for indsatsen og har betydning for, om dommen på sigt kan lempes eller ophæves. Her er de vigtigste dokumenter og kilder:

- **Dommen (domsudskrift)**

Beskriver, hvad borgeren er dømt for, og hvilke vilkår der gælder.

Findes i kommunens sag eller udleveres fra retten (kræver ofte samtykke).

- **Mentalerklæringen**

Giver viden om borgerens funktionsniveau og behov for støtte.

Udarbejdes til retten og kan indhentes via kommunen eller statsadvokaten (ofte med samtykke eller efter konkret vurdering).

- **Handleplan (§141)**

Beskriver mål og indsats og kobler dommens krav til hverdagen.

Findes i kommunens journalsystem.

- **Pædagogisk plan**

Omsætter handleplanen til konkret støtte i hverdagen.

Findes hos bostedet eller bostøtten.

- **Samrådsudtalelser (hvis de findes)**

Faglige vurderinger, der kan pege på justeringer i indsatsen.

Findes i kommunen (i de kommuner der anvender samråd).

- **Social- og Boligstyrelsens håndbog: Sigtede og domfældte borgere med udviklingshandicap**

Samler lovgivning og giver overblik over den kriminalpræventive sociale indsats.

Findes på www.sbst.dk

- **Rigsadvokatmeddelelsen om psykisk afvigende kriminelle**

Beskriver de forskellige typer foranstaltningsdomme.

Findes på www.retsinformation.dk

- **Udgangsbekendtgørelsen**

Fastlægger regler for udgang og hvem der kan give tilladelse.

Findes på www.retsinformation.dk

- **Serviceloven (kap. 24 og 24 d)**

Regler for magtanvendelse og særlige indgreb.

Findes på www.retsinformation.dk

Viden, metoder og værktøjer

På VIDEN PÅ TVÆRS finder I artikler, metoder og værktøjer til arbejdet med borgere med udviklingshandicap og dom: <https://vpt.dk/projekt/mennesker-med-udviklingshandicap-og-dom>

Materialerne er udviklet i projektet *Domfældte med udviklingshandicap*, som har haft til formål at styrke indsatsen og samarbejdet omkring borgere med foranstaltningsdom. Projektet bygger på vidensindsamling, undervisningsforløb og bidrag fra eksperter og har resulteret i artikler, metoden *Min vej videre* samt en række værktøjer til praksis.

Min vej videre – en kriminalpræventiv metode

Min vej videre er en metode med samtaleværktøjer, der understøtter samarbejdet med borgeren. Metoden:

- hjælper borger og fagperson med at forstå dommen
- støtter borgeren i at fastholde håb og drømme
- gør det muligt at arbejde med realistiske mål
- kan bidrage til, at dommen på sigt lempes eller ophæves

Materialet består af samtaleværktøjer og en vejledning til fagprofessionelle.

Artikler – sådan arbejder I i praksis

På vpt.dk finder I artikler samlet under temaet *”Sådan gør du – arbejdet med foranstaltningsdomme”*. Artiklerne giver indsigt i centrale opgaver og konkrete greb i arbejdet med borgere med dom – fra forståelse af dommen og arbejdet med mål og motivation til samarbejde, dokumentation og udtalelser.

Artiklerne kan bruges som fælles fagligt afsæt i arbejdet med konkrete sager.

Samarbejdsværktøjer – støtte til centrale situationer

Dette samarbejdsværktøj er en del af en serie på seks værktøjer til arbejdet med borgere med foranstaltningsdom:

1. Samarbejde når en foranstaltningsdom træder i kraft
2. Samarbejde i landskabet om en foranstaltningsdom
3. Samarbejde mellem myndighed, tilsyn og bostøtte
4. Samarbejde med bistandsværgeren
5. Samarbejde om udgang
6. Samarbejde om den årlige udtalelse

Værktøjerne tager afsæt i typiske situationer i praksis og kan bruges til at skabe overblik, styrke samarbejdet og kvalificere indsatsen.

De indeholder refleksionsspørgsmål og understøtter arbejdet i konkrete situationer.

Om udviklingen af metode og samarbejdsredskaber

Metoden *Min vej videre* og samarbejdsværktøjerne er udviklet af Sopra for Fremfærd Særlige Behov i projektet *Domfældte med udviklingshandicap*. Projektet har haft til formål at styrke indsatsen og samarbejdet omkring borgere med udviklingshandicap og foranstaltningsdom.

Metoden og samarbejdsværktøjerne bygger på en fælles videns- og udviklingsproces med vidensindsamling, interviews, undervisningsforløb, afprøvning i praksis og bidrag fra borgere, fagprofessionelle, ledere og videnspersoner på området.

Undervejs blev det tydeligt, at der er brug for viden, metoder og værktøjer, som kan skabe bedre sammenhæng mellem borgerens håb og drømme, dommens vilkår, de kriminalpræventive mål, samarbejdet på tværs og den nødvendige dokumentation.

En særlig tak skal gå til Line Søgaard, kriminolog, og Nina Navntoft-Pedersen, psykolog, fra SUA – Specialområde Udviklingshandicap, Region Midtjylland.

Allerede før projektet blev sat i gang, havde vi mødt og ladet os inspirere af deres kriminalpræventive gruppeforløb KRIGU. KRIGU viste fra begyndelsen, at man kan arbejde tydeligt, konkret og recovery-orienteret med borgere med udviklingshandicap og dom. At borgerens håb, drømme og ønske om at komme videre ikke skal sættes på pause, fordi der er en dom. Tværtimod kan viden, fællesskab og forståelse af egen situation være vigtige skridt på vejen mod at få en dom lempet eller ophævet.

Specialområde Udviklingshandicap var blandt de første, vi inviterede ind i projektet. Deres viden, praksiserfaringer, generøsitet, podcast og KRIGU-materiale har været en væsentlig inspiration for udviklingen af både *Min vej videre* og de øvrige værktøjer. Med KRIGU har de været first movers på et område, hvor mange har manglet konkrete og håbsbærende veje at gå.

**Fremfærd
Særlige behov**

Sopra
Quintus – Refshalevej 110 A
1432 København K
Telefon: 51 48 85 82
www.sopra.dk

Downloades gratis på www.sopra.dk

© Sopra

Design: 4PLUS4 (3971)

Tak til videnspersoner og samarbejdspartnere

En stor og varm tak til alle, der har bidraget til projektet og til udviklingen af materialerne:

- De borgere, der har medvirket i projektet, for at dele erfaringer, håb, frustrationer og perspektiver på, hvordan et domsforløb opleves indefra.
- Rikke Sørensen, ULF Ungdom, for at bidrage med borgerperspektiver og viden om, hvordan mennesker med udviklingshandicap kan få en tydeligere stemme i beslutninger og indsatser, der vedrører deres eget liv.
- Thomas Gruber, LEV, for at bringe pårørende- og interesseorganisationens perspektiv ind i projektet og tydeliggøre de udfordringer, som både borgere og pårørende kan opleve i komplekse domsforløb.
- Nana Kryger la Cour, Statsadvokaturen, for at bidrage med viden om foranstaltningsdomme, statsadvokatens rolle og de retlige rammer, som indsatsen skal forstås og dokumenteres inden for.
- Bodil Seneca Lie, VISO/Social- og Boligstyrelsen, for at bidrage med viden om handleplaner, mål, dokumentation og behovet for sammenhæng mellem dom, indsats og faglig opfølgning.
- Jan Therkelsen, Viborg Kommune og Samråd Midtjylland, for at bidrage med viden om samrådets funktion og om balancen mellem støtte, kontrol, retssikkerhed og kriminalpræventiv indsats.
- Ditte Høftoft Nielsen, Kira Ormhøj Rasmussen, Kristian Kristensen og Peter Larsen fra botilbuddet Grevenlund i Odense, for at bidrage med praksiserfaringer fra hverdagen tæt på borgerne og for at afprøve værktøjer sammen med borgere.
- Betina Sjølund Smedegaard, Maiken Søgaard og Sonja Vermeulen fra botilbuddet Kærsangervej 252 i Viborg, for at bidrage med praksisnær viden om arbejdet med borgere med udviklingshandicap og dom og for at afprøve værktøjer i hverdagspraksis.
- Anne Yde og Lis Matthiesen, Mariagerfjord Kommune, for at bidrage med myndighedsperspektivet og konkret viden om tilsyn, kriminalpræventive mål, dokumentation og samarbejdet mellem myndighed og udfører.
- Helle Høeg, Metodecenteret, for at bidrage med viden om rusmiddelbehandling målrettet mennesker med udviklingshandicap og for at bringe konkrete erfaringer fra gruppeforløb ind i projektet.
- Great Dane Kommunikation, for samarbejdet om film, optagelser og formidling af videnspersonernes perspektiver.

Tak også til alle deltagere på kursusforløbene i Ringsted, Silkeborg, København og Odense. Jeres spørgsmål, refleksioner, erfaringer og afprøvninger har været med til at kvalificere materialerne og gøre dem mere brugbare i praksis.

Materialerne er med andre ord ikke blevet til ét sted eller af én stemme. De står på mange menneskers viden, praksiserfaringer og generøse deling. Vi håber, at de kan bruges som konkret støtte i arbejdet med at styrke borgerens indefra-perspektiv, skabe bedre samarbejde på tværs og understøtte en indsats, hvor vejen fra dom til drøm bliver tydeligere, mere fælles og mere mulig.

God fornøjelse
Sopra

Samarbejde i landskabet om en foranstaltningsdom

Et værktøj til at skabe overblik over aktørerne i samarbejdet omkring en borger med foranstaltningsdom

Samarbejdsværktøj 2

1

2

3

4

5

6

Introduktion

Samarbejde i landskabet om en foranstaltningsdom

Når en borger med udviklingshandicap får en foranstaltningsdom, bliver samarbejdet ofte komplekst og svært at overskue.

Mange fagprofessionelle er involveret, og deres roller kan ændre sig undervejs. Det kan gøre det uklart, hvem der gør hvad, og hvornår de forskellige aktører skal inddrages. Det kan svække indsatsen og i sidste ende føre til en unødigt forlængelse af foranstaltningen.

For at foranstaltningen kan fungere i hverdagen og understøtte borgerens udvikling, er det afgørende, at både borgeren og de fagprofessionelle kan orientere sig i samarbejdet – forstå, hvem der gør hvad, og hvad det betyder i praksis.

Dette værktøj understøtter, at samarbejdet kortlægges og struktureres, så det bliver tydeligt, hvem der skal inddrages hvornår, og hvordan det foregår i praksis.

Om samarbejdsværktøjet

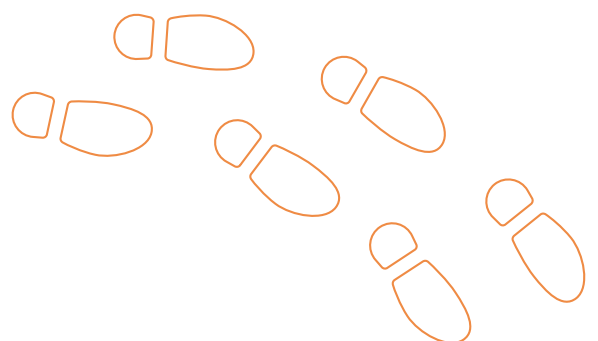
Dette er et samarbejdsværktøj, som kan bruges i arbejdet med at styrke samarbejdet omkring en borger med foranstaltningsdom. Værktøjet kan indgå som en del af planlægningen af indsatsen.

Værktøjet tager udgangspunkt i en konkret borger og er opbygget i tre trin:

- Undersøgelse
- Drøftelse
- Planlægning

Trinene kan gennemføres samlet eller over flere møder.

Værktøjet er udviklet i projektet Domfældte med udviklingshandicap. På VIDEN PÅ TVÆRS kan du finde artikler, videoer, metoder og øvrige værktøjer, som kan understøtte arbejdet: <https://vpt.dk/projekter/mennesker-med-udviklingshandicap-og-dom>.

Gennemgang af værktøjet

Samarbejdet omkring en foranstaltningsdom involverer mange aktører.

Med dette værktøj arbejder I med samarbejdet som et aktørlandskab omkring borgeren – nogle aktører er tæt på i hverdagen, mens andre inddrages i bestemte situationer.

Formålet er at skabe et fælles overblik, så det bliver tydeligt:

- hvem der er med
- hvilken rolle de har
- hvornår de skal inddrages

I kortlægger de aktører, der er omkring borgeren, og gør deres roller og ansvar tydelige. Det giver jer et bedre grundlag for at forstå, hvordan samarbejdet fungerer i praksis.

Værktøjet er opbygget i tre trin:

1

Trin 1: Undersøgelse

Her lærer I de forskellige aktører omkring en foranstaltningsdom at kende og får et overblik over samarbejdslandskabet med afsæt i en case.

2

Trin 2: Drøftelse

Her undersøger I samarbejdslandskabet omkring en selvvalgt borger og drøfter, hvordan samarbejdet fungerer i praksis.

3

Trin 3: Planlægning

Her udvælger I de dele af samarbejdslandskabet, der kræver styrkelse eller afklaring, og laver konkrete aftaler om det videre samarbejde.

De tre trin giver jer et fælles og konkret overblik over samarbejdet omkring borgeren.

I får tydeliggjort, hvem der er involveret, hvordan roller og ansvar er fordelt, og hvor der er behov for at styrke samarbejdet.

Overblikket kan bruges som afsæt for fælles drøftelser og konkrete aftaler, der styrker koordineringen i hverdagen.

Formål

At kortlægge de aktører, der er omkring borgeren, og få overblik over deres roller i samarbejdet.

Lyt til podcasten og brug landkortet

Podcastserien er en del af Udviklingshandicap+, udviklet af Specialområde Udviklingshandicap, som formidler viden om mennesker med udviklingshandicap og kriminalitet og giver indblik i samarbejdet mellem de mange aktører omkring en foranstaltningsdom.

Find podcastserien her:

<https://vpt.dk/kerneomraader/borgere-med-saerlige-behov/podcastserie-om-udviklingshandicap-og-kriminalitet>

Lyt til afsnittet "Vejen gennem retssystemet for mennesker med udviklingshandicap". I afsnittet følger I Søren gennem et forløb fra kriminalitet til dom og møder de aktører, der indgår undervejs.

Mens I lytter, bruger I landkortet til at notere aktørernes roller. Notér stikord for hver aktør:

- Hvad er deres primære rolle?
- Hvornår indgår de i forløbet?

Læg mærke til, hvordan aktørernes rolle og betydning ændrer sig undervejs.

Podcasten er en del af serien Udviklingshandicap+, som formidler viden om mennesker med udviklingshandicap og kriminalitet og giver indblik i samarbejdet mellem de mange aktører.

Supplerende viden (valgfrit)

Artiklen beskriver KRIGU, som er et kriminalpræventivt gruppeforløb med fokus på at styrke borgerens forståelse af dommen og egen rolle i arbejdet med at forebygge ny kriminalitet og skabe udvikling.

Hvis I ønsker at fordybe jer yderligere, kan I orientere jer i artiklen "KRIGU: Sådan støtter vi borgere i at slippe af med dom" på: <https://vpt.dk/kerneomraader/borgere-med-saerlige-behov/krigu-saadan-stoetter-vi-borgere-i-slippe-af-med-dom>

Undersøgelse af et samarbejdslandskab

Bistandsværgje

Samråd

Tilsynsførende

Pårørende

Statsadvokat

Borger

Politi

Sagsbehandler

Bostøtter

Behandler

2 Drøftelse

Formål

At få et fælles billede af, hvordan samarbejdet fungerer i praksis omkring en konkret borger.

Når samarbejdet er tydeligt og koordineret, bliver det lettere at arbejde målrettet med borgerens udvikling og muligheder for lempelse af dommen.

Sådan gør I

Vælg en konkret borger med en foranstaltningsdom, som I samarbejder med.

Udfyld et nyt landkort med udgangspunkt i borgeren.

1. Beskriv for hver aktør:

- Hvem er aktøren?
- Hvad er aktørens rolle i praksis?
- Hvordan indgår aktøren i samarbejdet i dag?

2. Nu drøfter I samarbejdet med de enkelte aktører:

- Hvordan fungerer samarbejdet i praksis – hvornår fungerer det godt, og hvornår opstår der udfordringer?
- Hvilken betydning har samarbejdet for borgerens udvikling og arbejdet med dommen?

3. Når alle aktører er gennemgået, zoomer I ud og ser på samarbejdslandskabet som helhed. Drøft herefter:

- Hvor i samarbejdslandskabet opstår der brud eller udfordringer?
- Hvilke af disse har størst betydning for borgerens udvikling og arbejdet med dommen?
- Hvilke samarbejdsrelationer er vigtigst at arbejde videre med?

Undersøgelse af et samarbejdslandskab

Bistandsværgje

Samråd

Tilsynsførende

Pårørende

Statsadvokat

Borger

Politi

Sagsbehandler

Bostøtter

Behandler

3 Planlægning

Formål

At omsætte jeres drøftelser til konkrete aftaler, der styrker samarbejdet.

Når samarbejdet er tydeligt og aftalt, bliver det lettere at handle koordineret i hverdagen og sikre, at indsatsen understøtter borgerens udvikling og muligheder for lempelse af dommen. Klare aftaler gør det lettere at samarbejde og følge op.

Sådan gør I

Tag udgangspunkt i jeres arbejde i trin 2.

1. Udvalg 2-3 samarbejdsrelationer, hvor der er behov for afklaring eller styrkelse.

2. Drøft, hvad der er behov for at tydeliggøre eller styrke i samarbejdet:

- Er der behov for at tydeliggøre ansvar og roller?
- Er der behov for at gøre samarbejdet mere overskueligt for borgeren?
- Hvordan kan samarbejdet i højere grad understøtte borgerens udvikling?
- Er der dele af samarbejdet, som kræver afklaring eller ændringer?

3. Aftal nu, hvordan I vil styrke samarbejdet.

For hver aktør udfylder I en cirkel på næste side:

- Hvem er aktøren?
- Hvad ønsker vi at styrke i samarbejdet?
- Hvad er næste skridt? Hvem gør hvad?

Hvem er aktøren?

Hvad ønsker vi at styrke i samarbejdet?

Hvad er næste skridt? Hvem gør hvad?

Hvem er aktøren?

Hvad ønsker vi at styrke i samarbejdet?

Hvad er næste skridt? Hvem gør hvad?

Hvem er aktøren?

Hvad ønsker I at styrke i samarbejdet?

Hvad er næste skridt? Hvem gør hvad?

Anbefaling til intern organisering af samarbejdet

I nogle sammenhænge kan det være en fordel at samle koordineringen af samarbejdet hos en eller få personer, fx en domsansvarlig eller domskoordinator. Det kan bidrage til overblik, ensartethed og kvalitet i samarbejdet med andre aktører. Organiseringen bør tilpasses den lokale kontekst.

De vigtigste dokumenter og hvor du finder dem

Når en borger har en foranstaltningsdom, er det afgørende, at I sætter jer grundigt ind i dommen og de centrale dokumenter i sagen. Denne viden danner grundlag for indsatsen og har betydning for, om dommen på sigt kan lempes eller ophæves. Her er de vigtigste dokumenter og kilder:

- **Dommen (domsudskrift)**

Beskriver, hvad borgeren er dømt for, og hvilke vilkår der gælder.

Findes i kommunens sag eller udleveres fra retten (kræver ofte samtykke).

- **Mentalerklæringen**

Giver viden om borgerens funktionsniveau og behov for støtte.

Udarbejdes til retten og kan indhentes via kommunen eller statsadvokaten (ofte med samtykke eller efter konkret vurdering).

- **Handleplan (§141)**

Beskriver mål og indsats og kobler dommens krav til hverdagen.

Findes i kommunens journalsystem.

- **Pædagogisk plan**

Omsætter handleplanen til konkret støtte i hverdagen.

Findes hos bostedet eller bostøtten.

- **Samrådsudtalelser (hvis de findes)**

Faglige vurderinger, der kan pege på justeringer i indsatsen.

Findes i kommunen (i de kommuner der anvender samråd).

- **Social- og Boligstyrelsens håndbog: Sigtede og domfældte borgere med udviklingshandicap**

Samler lovgivning og giver overblik over den kriminalpræventive sociale indsats.

Findes på www.sbst.dk

- **Rigsadvokatmeddelelsen om psykisk afvigende kriminelle**

Beskriver de forskellige typer foranstaltningsdomme.

Findes på www.retsinformation.dk

- **Udgangsbekendtgørelsen**

Fastlægger regler for udgang og hvem der kan give tilladelse.

Findes på www.retsinformation.dk

- **Servicebogen (kap. 24 og 24 d)**

Regler for magtanvendelse og særlige indgreb.

Findes på www.retsinformation.dk

Viden, metoder og værktøjer

På VIDEN PÅ TVÆRS finder I artikler, metoder og værktøjer til arbejdet med borgere med udviklingshandicap og dom:

<https://vpt.dk/projekt/mennesker-med-udviklingshandicap-og-dom>

Materialerne er udviklet i projektet *Domfældte med udviklingshandicap*, som har haft til formål at styrke indsatsen og samarbejdet omkring borgere med foranstaltningsdom. Projektet bygger på vidensindsamling, undervisningsforløb og bidrag fra eksperter og har resulteret i artikler, metoden *Min vej videre* samt en række værktøjer til praksis.

Min vej videre – en kriminalpræventiv metode

Min vej videre er en metode med samtaleværktøjer, der understøtter samarbejdet med borgeren. Metoden:

- hjælper borger og fagperson med at forstå dommen
- støtter borgeren i at fastholde håb og drømme
- gør det muligt at arbejde med realistiske mål
- kan bidrage til, at dommen på sigt lempes eller ophæves

Materialet består af samtaleværktøjer og en vejledning til fagprofessionelle.

Artikler – sådan arbejder I i praksis

På vpt.dk finder I artikler samlet under temaet "*Sådan gør du – arbejdet med foranstaltningsdomme*". Artiklerne giver indsigt i centrale opgaver og konkrete greb i arbejdet med borgere med dom – fra forståelse af dommen og arbejdet med mål og motivation til samarbejde, dokumentation og udtalelser.

Artiklerne kan bruges som fælles fagligt afsæt i arbejdet med konkrete sager.

Samarbejdsværktøjer – støtte til centrale situationer

Dette samarbejdsværktøj er en del af en serie på seks værktøjer til arbejdet med borgere med foranstaltningsdom:

1. Samarbejde når en foranstaltningsdom træder i kraft
2. Samarbejde i landskabet om en foranstaltningsdom
3. Samarbejde mellem myndighed, tilsyn og bostøtte
4. Samarbejde med bistandsværgeren
5. Samarbejde om udgang
6. Samarbejde om den årlige udtalelse

Værktøjerne tager afsæt i typiske situationer i praksis og kan bruges til at skabe overblik, styrke samarbejdet og kvalificere indsatsen.

De indeholder refleksionsspørgsmål og understøtter arbejdet i konkrete situationer.

Om udviklingen af metode og samarbejdsredskaber

Metoden *Min vej videre* og samarbejdsværktøjerne er udviklet af Sopra for Fremfærd Særlige Behov i projektet *Domfældte med udviklingshandicap*. Projektet har haft til formål at styrke indsatsen og samarbejdet omkring borgere med udviklingshandicap og foranstaltningsdom.

Metoden og samarbejdsværktøjerne bygger på en fælles videns- og udviklingsproces med vidensindsamling, interviews, undervisningsforløb, afprøvning i praksis og bidrag fra borgere, fagprofessionelle, ledere og videnspersoner på området.

Undervejs blev det tydeligt, at der er brug for viden, metoder og værktøjer, som kan skabe bedre sammenhæng mellem borgerens håb og drømme, dommens vilkår, de kriminalpræventive mål, samarbejdet på tværs og den nødvendige dokumentation.

En særlig tak skal gå til Line Søgaard, kriminolog, og Nina Navntoft-Pedersen, psykolog, fra SUA – Specialområde Udviklingshandicap, Region Midtjylland.

Allerede før projektet blev sat i gang, havde vi mødt og ladet os inspirere af deres kriminalpræventive gruppeforløb KRIGU. KRIGU viste fra begyndelsen, at man kan arbejde tydeligt, konkret og recovery-orienteret med borgere med udviklingshandicap og dom. At borgerens håb, drømme og ønske om at komme videre ikke skal sættes på pause, fordi der er en dom. Tværtimod kan viden, fællesskab og forståelse af egen situation være vigtige skridt på vejen mod at få en dom lempet eller ophævet.

Specialområde Udviklingshandicap var blandt de første, vi inviterede ind i projektet. Deres viden, praksiserfaringer, generøsitet, podcast og KRIGU-materiale har været en væsentlig inspiration for udviklingen af både *Min vej videre* og de øvrige værktøjer. Med KRIGU har de været first movers på et område, hvor mange har manglet konkrete og håbsbærende veje at gå.

**Fremfærd
Særlige behov**

Sopra
Quintus – Refshalevej 110 A
1432 København K
Telefon: 51 48 85 82
www.sopra.dk

Downloades gratis på www.sopra.dk

© Sopra

Design: 4PLUS4 (3971)

Tak til videnspersoner og samarbejdspartnere

En stor og varm tak til alle, der har bidraget til projektet og til udviklingen af materialerne:

- De borgere, der har medvirket i projektet, for at dele erfaringer, håb, frustrationer og perspektiver på, hvordan et domsforløb opleves indefra.
- Rikke Sørensen, ULF Ungdom, for at bidrage med borgerperspektiver og viden om, hvordan mennesker med udviklingshandicap kan få en tydeligere stemme i beslutninger og indsatser, der vedrører deres eget liv.
- Thomas Gruber, LEV, for at bringe pårørende- og interesseorganisationens perspektiv ind i projektet og tydeliggøre de udfordringer, som både borgere og pårørende kan opleve i komplekse domsforløb.
- Nana Kryger la Cour, Statsadvokaturen, for at bidrage med viden om foranstaltningsdomme, statsadvokatens rolle og de retlige rammer, som indsatsen skal forstås og dokumenteres inden for.
- Bodil Seneca Lie, VISO/Social- og Boligstyrelsen, for at bidrage med viden om handleplaner, mål, dokumentation og behovet for sammenhæng mellem dom, indsats og faglig opfølgning.
- Jan Therkelsen, Viborg Kommune og Samråd Midtjylland, for at bidrage med viden om samrådets funktion og om balancen mellem støtte, kontrol, retssikkerhed og kriminalpræventiv indsats.
- Ditte Høftoft Nielsen, Kira Ormhøj Rasmussen, Kristian Kristensen og Peter Larsen fra botilbuddet Grevenlund i Odense, for at bidrage med praksiserfaringer fra hverdagen tæt på borgerne og for at afprøve værktøjer sammen med borgere.
- Betina Sjølund Smedegaard, Maiken Søgaard og Sonja Vermeulen fra botilbuddet Kærsangervej 252 i Viborg, for at bidrage med praksisnær viden om arbejdet med borgere med udviklingshandicap og dom og for at afprøve værktøjer i hverdagspraksis.
- Anne Yde og Lis Matthiesen, Mariagerfjord Kommune, for at bidrage med myndighedsperspektivet og konkret viden om tilsyn, kriminalpræventive mål, dokumentation og samarbejdet mellem myndighed og udfører.
- Helle Høeg, Metodecenteret, for at bidrage med viden om rusmiddelbehandling målrettet mennesker med udviklingshandicap og for at bringe konkrete erfaringer fra gruppeforløb ind i projektet.
- Great Dane Kommunikation, for samarbejdet om film, optagelser og formidling af videnspersonernes perspektiver.

Tak også til alle deltagere på kursusforløbene i Ringsted, Silkeborg, København og Odense. Jeres spørgsmål, refleksioner, erfaringer og afprøvninger har været med til at kvalificere materialerne og gøre dem mere brugbare i praksis.

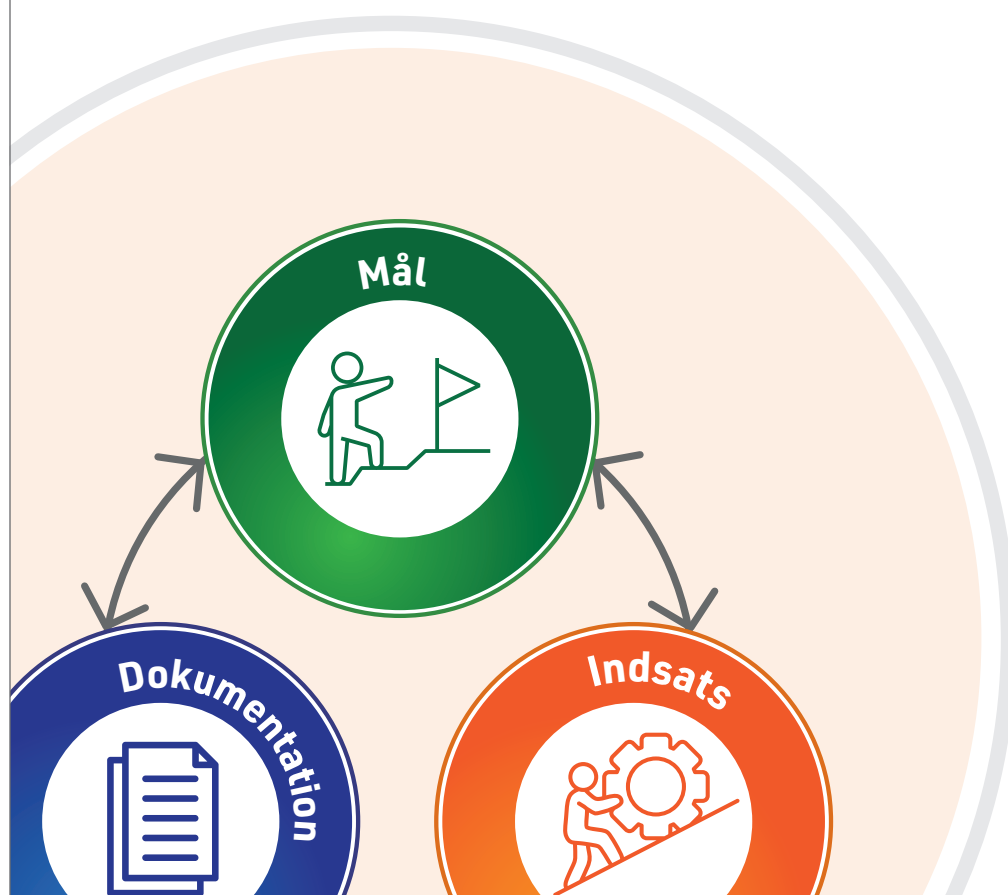
Materialerne er med andre ord ikke blevet til ét sted eller af én stemme. De står på mange menneskers viden, praksiserfaringer og generøse deling. Vi håber, at de kan bruges som konkret støtte i arbejdet med at styrke borgerens indefra-perspektiv, skabe bedre samarbejde på tværs og understøtte en indsats, hvor vejen fra dom til drøm bliver tydeligere, mere fælles og mere mulig.

God fornøjelse
Sopra

Samarbejde mellem bostøtte, myndighed og tilsyn

Et værktøj til at afklare roller og forventninger
i samarbejdet omkring en borger med
foranstaltningsdom

Samarbejdsværktøj 3

Introduktion

Samarbejdet mellem bostøtte, myndighed og tilsyn

En foranstaltningsdom stiller krav om en målrettet indsats, som på sigt kan føre til, at dommen lempes eller ophæves. Det kræver et tæt samarbejde med borgeren og mellem de fagprofessionelle omkring borgeren.

Samarbejdet mellem bostøtte, myndighed og tilsyn er centralt for indsatsen og har afgørende betydning for, om det lykkes at skabe den nødvendige udvikling.

I praksis kan det være uklart, hvem der gør hvad, og hvad der forventes af de forskellige aktører. Det kan føre til uklar ansvarsfordeling, manglende koordinering og en indsats, der ikke i tilstrækkelig grad understøtter borgerens udvikling og forebygger ny kriminalitet.

Dette værktøj understøtter et fælles møde, hvor fagprofessionelle systematisk arbejder med at afklare roller, forventninger og samarbejde – med fokus på en indsats, der også giver mening for borgeren.

Om samarbejdsværktøjet

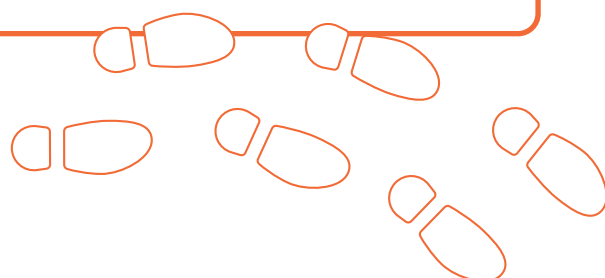
Dette er et samarbejdsværktøj, som kan bruges i arbejdet med at styrke samarbejdet omkring en borger med foranstaltningsdom. Værktøjet kan indgå som en del af planlægningen af indsatsen.

Værktøjet tager udgangspunkt i en konkret borger og er opbygget i tre trin:

- Undersøgelse
- Drøftelse
- Planlægning

Trinene kan gennemføres samlet eller over flere møder.

Værktøjet er udviklet i projektet Domfældte med udviklingshandicap. På VIDEN PÅ TVÆRS kan du finde artikler, videoer, metoder og øvrige værktøjer, som kan understøtte arbejdet: <https://vpt.dk/projekter/mennesker-med-udviklingshandicap-og-dom>

Gennemgang af samarbejdsværktøjet

Værktøjet tager udgangspunkt i en konkret borger og gennemføres som et fælles møde mellem fagprofessionelle. Formålet er at skabe en fælles retning ved at afklare roller, forventninger og koordinering af indsatsen.

Arbejdet består af en kort individuel forberedelse og et fælles møde på cirka en time.

Værktøjet er bygget op omkring tre trin:

1

Trin 1: Undersøgelse (forberedelse)

Her forbereder hver deltager sig ved at overveje egen rolle, ansvar og forventninger til samarbejdet – herunder hvordan borgerens perspektiv inddrages i arbejdet.

2

Trin 2: Drøftelse (fælles møde)

Her mødes I og deler jeres perspektiver med henblik på at skabe en fælles forståelse af roller, forventninger og samarbejde omkring borgeren.

I drøfter også, hvad I ved om borgerens oplevelse af sin situation, og hvordan borgerens perspektiv kan få en tydeligere plads i samarbejdet.

3

Trin 3: Planlægning (fælles møde)

Her omsætter I jeres drøftelse til konkrete aftaler om, hvordan I vil samarbejde fremover – herunder hvordan borgerens perspektiv løbende inddrages.

Målet er, at I står med klare aftaler om, hvem der gør hvad, hvornår og hvordan I følger op.

Værktøjet fokuserer på tre områder i samarbejdet, hvor der kan opstå uklarheder og udfordringer: Mål, indsats i hverdagen samt dokumentation og videndeling.

På hvert trin er der modeller og spørgsmål og hvor I kan notere stikord. Bagerst i hæftet finder I skrivesider, hvis I har brug for mere skriveplads.

Formål

At forberede en drøftelse af roller og forventninger i samarbejdet omkring en borger med foranstaltningsdom.

Trin 1 gennemføres som en kort individuel forberedelse inden mødet.

1. Vælg samarbejdspartner og planlæg mødet

Ræk ud til en relevant samarbejdspartner – fx en medarbejder i bostøtte, en myndighedsrådgiver eller en tilsynsførende – og få aftalt at arbejde med værktøjet med afsæt i en konkret borger.

Aftal herefter et møde, hvor I arbejder med Trin 2 og Trin 3 i værktøjet.

2. Udfyld samarbejdsskemaet

Udfyld skemaet som forberedelse til mødet. Her reflekterer du over din egen rolle, dine forventninger til din samarbejdspartners rolle og inddragelsen af borgeren i samarbejdet.

Skemaet tager udgangspunkt i tre centrale områder: mål, indsats i hverdagen samt dokumentation og viden.

Vær især opmærksom på:

Mål

Hvordan I arbejder med en fælles retning for borgeren – og hvordan dommen, handleplanen (§141), de pædagogiske mål og borgerens egne ønsker hænger sammen.

Indsats i hverdagen

Hvordan I samarbejder i hverdagen, når der opstår behov for koordinering – fx ved situationer, der kan øge risikoen for tilbagefald til kriminalitet, udfordringer i borgerens trivsel eller ønsker fra borgeren. Herunder hvordan I sikrer hurtig kontakt og fælles handling.

Dokumentation og viden

Hvordan I dokumenterer, deler og anvender viden om borgeren i samarbejdet – herunder hvordan relevant viden bringes i spil på tværs, så den kan danne grundlag for beslutninger og den årlige udtalelse.

Samarbejdsskema: Min Forberedelse

Tema	Min rolle	Min samarbejds- partners rolle	Min rolle i at inddrage borgerens perspektiv
 MÅL Hvordan arbejder vi med mål for borgeren?			
 Indsats i hverdagen Hvordan samarbejder vi i de situationer, der opstår i hverdagen?			
 Dokumentation og viden Hvordan arbejder vi med at dokumentere og dele viden om borgeren?			

2 Drøftelse (fælles møde)

Formål

Formålet er at skabe en fælles forståelse af samarbejdet, som kan danne grundlag for konkrete aftaler.

Trin 2 gennemføres som et fælles møde, hvor I deler jeres refleksioner fra trin 1 og undersøger, hvordan jeres roller hænger sammen i samarbejdet.

Vær særligt opmærksomme på, hvor I har samme forståelse, hvor der er forskelle, og hvor der er behov for afklaring.

Tema

Skrivefelt

MÅL

Hvordan arbejder vi med mål for borgeren, og hvordan hænger dom, handleplan, pædagogiske mål og borgerens egne ønsker sammen?

Indsats i hverdagen

Hvordan samarbejder vi om de situationer, der opstår i hverdagen – herunder ved risiko for tilbagefald til kriminalitet – og hvordan inddrager vi borgerens perspektiv?

Dokumentation og viden

Hvordan dokumenterer og deler vi viden – herunder borgerens egne oplevelser – så den kan danne grundlag for beslutninger og den årlige udtalelse?

Formål

At omsætte jeres drøftelser til klare og konkrete aftaler om samarbejdet omkring borgeren.

I dette trin omsætter I jeres drøftelser til konkrete aftaler om samarbejdet omkring borgeren.

Tag udgangspunkt i de områder, hvor der er uklarhed eller behov for ændringer, og aftal, hvad I vil gøre anderledes fremover.

Vær konkrete: Hvem gør hvad, hvornår – og hvordan følger I op?

Tema

Skrivefelt

MÅL

Hvad aftaler vi om samarbejdet med mål, herunder hvordan borgerens ønsker, håb og drømme inddrages?

Indsats i hverdagen

Hvad aftaler vi om samarbejdet om indsatsen i hverdagen, herunder hvem der gør hvad, og hvordan borgeren inddrages?

Dokumentation og viden

Hvad aftaler vi om samarbejdet om dokumentation og videndeling, herunder hvordan borgerens perspektiv indgår?

De vigtigste dokumenter og hvor du finder dem

Når en borger har en foranstaltningsdom, er det afgørende, at I sætter jer grundigt ind i dommen og de centrale dokumenter i sagen. Denne viden danner grundlag for indsatsen og har betydning for, om dommen på sigt kan lempes eller ophæves. Her er de vigtigste dokumenter og kilder:

- **Dommen (domsudskrift)**

Beskriver, hvad borgeren er dømt for, og hvilke vilkår der gælder.

Findes i kommunens sag eller udleveres fra retten (kræver ofte samtykke).

- **Mentalerklæringen**

Giver viden om borgerens funktionsniveau og behov for støtte.

Udarbejdes til retten og kan indhentes via kommunen eller statsadvokaten (ofte med samtykke eller efter konkret vurdering).

- **Handleplan (§141)**

Beskriver mål og indsats og kobler dommens krav til hverdagen.

Findes i kommunens journalsystem.

- **Pædagogisk plan**

Omsætter handleplanen til konkret støtte i hverdagen.

Findes hos bostedet eller bostøtten.

- **Samrådsudtalelser (hvis de findes)**

Faglige vurderinger, der kan pege på justeringer i indsatsen.

Findes i kommunen (i de kommuner der anvender samråd).

- **Social- og Boligstyrelsens håndbog: Sigtede og domfældte borgere med udviklingshandicap**

Samler lovgivning og giver overblik over den kriminalpræventive sociale indsats.

Findes på www.sbst.dk

- **Rigsadvokatmeddelelsen om psykisk afvigende kriminelle**

Beskriver de forskellige typer foranstaltningsdomme.

Findes på www.retsinformation.dk

- **Udgangsbekendtgørelsen**

Fastlægger regler for udgang og hvem der kan give tilladelse.

Findes på www.retsinformation.dk

- **Servicebogen (kap. 24 og 24 d)**

Regler for magtanvendelse og særlige indgreb.

Findes på www.retsinformation.dk

Viden, metoder og værktøjer

På VIDEN PÅ TVÆRS finder I artikler, metoder og værktøjer til arbejdet med borgere med udviklingshandicap og dom:

<https://vpt.dk/projekt/mennesker-med-udviklingshandicap-og-dom>

Materialerne er udviklet i projektet *Domfældte med udviklingshandicap*, som har haft til formål at styrke indsatsen og samarbejdet omkring borgere med foranstaltningsdom. Projektet bygger på vidensindsamling, undervisningsforløb og bidrag fra eksperter og har resulteret i artikler, metoden *Min vej videre* samt en række værktøjer til praksis.

Min vej videre – en kriminalpræventiv metode

Min vej videre er en metode med samtaleværktøjer, der understøtter samarbejdet med borgeren. Metoden:

- hjælper borger og fagperson med at forstå dommen
- støtter borgeren i at fastholde håb og drømme
- gør det muligt at arbejde med realistiske mål
- kan bidrage til, at dommen på sigt lempes eller ophæves

Materialet består af samtaleværktøjer og en vejledning til fagprofessionelle.

Artikler – sådan arbejder I i praksis

På vpt.dk finder I artikler samlet under temaet "*Sådan gør du – arbejdet med foranstaltningsdomme*". Artiklerne giver indsigt i centrale opgaver og konkrete greb i arbejdet med borgere med dom – fra forståelse af dommen og arbejdet med mål og motivation til samarbejde, dokumentation og udtalelser.

Artiklerne kan bruges som fælles fagligt afsæt i arbejdet med konkrete sager.

Samarbejdsværktøjer – støtte til centrale situationer

Dette samarbejdsværktøj er en del af en serie på seks værktøjer til arbejdet med borgere med foranstaltningsdom:

1. Samarbejde når en foranstaltningsdom træder i kraft
2. Samarbejde i landskabet om en foranstaltningsdom
3. Samarbejde mellem myndighed, tilsyn og bostøtte
4. Samarbejde med bistandsværgeren
5. Samarbejde om udgang
6. Samarbejde om den årlige udtalelse

Værktøjerne tager afsæt i typiske situationer i praksis og kan bruges til at skabe overblik, styrke samarbejdet og kvalificere indsatsen.

De indeholder refleksionsspørgsmål og understøtter arbejdet i konkrete situationer.

Noter

This image shows a single sheet of white paper with horizontal ruling lines. The lines are evenly spaced and run across the width of the page. There is no text or other markings on the paper.

Noter

This image shows a single sheet of white paper with horizontal ruling lines. The lines are evenly spaced and run across the width of the page. There is no text or other markings on the paper.

Om udviklingen af metode og samarbejdsredskaber

Metoden *Min vej videre* og samarbejdsværktøjerne er udviklet af Sopra for Fremfærd Særlige Behov i projektet *Domfældte med udviklingshandicap*. Projektet har haft til formål at styrke indsatsen og samarbejdet omkring borgere med udviklingshandicap og foranstaltningsdom.

Metoden og samarbejdsværktøjerne bygger på en fælles videns- og udviklingsproces med vidensindsamling, interviews, undervisningsforløb, afprøvning i praksis og bidrag fra borgere, fagprofessionelle, ledere og videnspersoner på området.

Undervejs blev det tydeligt, at der er brug for viden, metoder og værktøjer, som kan skabe bedre sammenhæng mellem borgerens håb og drømme, dommens vilkår, de kriminalpræventive mål, samarbejdet på tværs og den nødvendige dokumentation.

En særlig tak skal gå til Line Søgaard, kriminolog, og Nina Navntoft-Pedersen, psykolog, fra SUA – Specialområde Udviklingshandicap, Region Midtjylland.

Allerede før projektet blev sat i gang, havde vi mødt og ladet os inspirere af deres kriminalpræventive gruppeforløb KRIGU. KRIGU viste fra begyndelsen, at man kan arbejde tydeligt, konkret og recovery-orienteret med borgere med udviklingshandicap og dom. At borgerens håb, drømme og ønske om at komme videre ikke skal sættes på pause, fordi der er en dom. Tværtimod kan viden, fællesskab og forståelse af egen situation være vigtige skridt på vejen mod at få en dom lempet eller ophævet.

Specialområde Udviklingshandicap var blandt de første, vi inviterede ind i projektet. Deres viden, praksiserfaringer, generøsitet, podcast og KRIGU-materiale har været en væsentlig inspiration for udviklingen af både *Min vej videre* og de øvrige værktøjer. Med KRIGU har de været first movers på et område, hvor mange har manglet konkrete og håbsbærende veje at gå.

**Fremfærd
Særlige behov**

Sopra
Quintus – Refshalevej 110 A
1432 København K
Telefon: 51 48 85 82
www.sopra.dk

Downloades gratis på www.sopra.dk

© Sopra

Design: 4PLUS4 (3971)

Tak til videnspersoner og samarbejdspartnere

En stor og varm tak til alle, der har bidraget til projektet og til udviklingen af materialerne:

- De borgere, der har medvirket i projektet, for at dele erfaringer, håb, frustrationer og perspektiver på, hvordan et domsforløb opleves indefra.
- Rikke Sørensen, ULF Ungdom, for at bidrage med borgerperspektiver og viden om, hvordan mennesker med udviklingshandicap kan få en tydeligere stemme i beslutninger og indsatser, der vedrører deres eget liv.
- Thomas Gruber, LEV, for at bringe pårørende- og interesseorganisationens perspektiv ind i projektet og tydeliggøre de udfordringer, som både borgere og pårørende kan opleve i komplekse domsforløb.
- Nana Kryger la Cour, Statsadvokaturen, for at bidrage med viden om foranstaltningsdomme, statsadvokatens rolle og de retlige rammer, som indsatsen skal forstås og dokumenteres inden for.
- Bodil Seneca Lie, VISO/Social- og Boligstyrelsen, for at bidrage med viden om handleplaner, mål, dokumentation og behovet for sammenhæng mellem dom, indsats og faglig opfølgning.
- Jan Therkelsen, Viborg Kommune og Samråd Midtjylland, for at bidrage med viden om samrådets funktion og om balancen mellem støtte, kontrol, retssikkerhed og kriminalpræventiv indsats.
- Ditte Høftoft Nielsen, Kira Ormhøj Rasmussen, Kristian Kristensen og Peter Larsen fra botilbuddet Grevenlund i Odense, for at bidrage med praksiserfaringer fra hverdagen tæt på borgerne og for at afprøve værktøjer sammen med borgere.
- Betina Sjølund Smedegaard, Maiken Søgaard og Sonja Vermeulen fra botilbuddet Kærsangervej 252 i Viborg, for at bidrage med praksisnær viden om arbejdet med borgere med udviklingshandicap og dom og for at afprøve værktøjer i hverdagspraksis.
- Anne Yde og Lis Matthiesen, Mariagerfjord Kommune, for at bidrage med myndighedsperspektivet og konkret viden om tilsyn, kriminalpræventive mål, dokumentation og samarbejdet mellem myndighed og udfører.
- Helle Høeg, Metodecenteret, for at bidrage med viden om rusmiddelbehandling målrettet mennesker med udviklingshandicap og for at bringe konkrete erfaringer fra gruppeforløb ind i projektet.
- Great Dane Kommunikation, for samarbejdet om film, optagelser og formidling af videnspersonernes perspektiver.

Tak også til alle deltagere på kursusforløbene i Ringsted, Silkeborg, København og Odense. Jeres spørgsmål, refleksioner, erfaringer og afprøvninger har været med til at kvalificere materialerne og gøre dem mere brugbare i praksis.

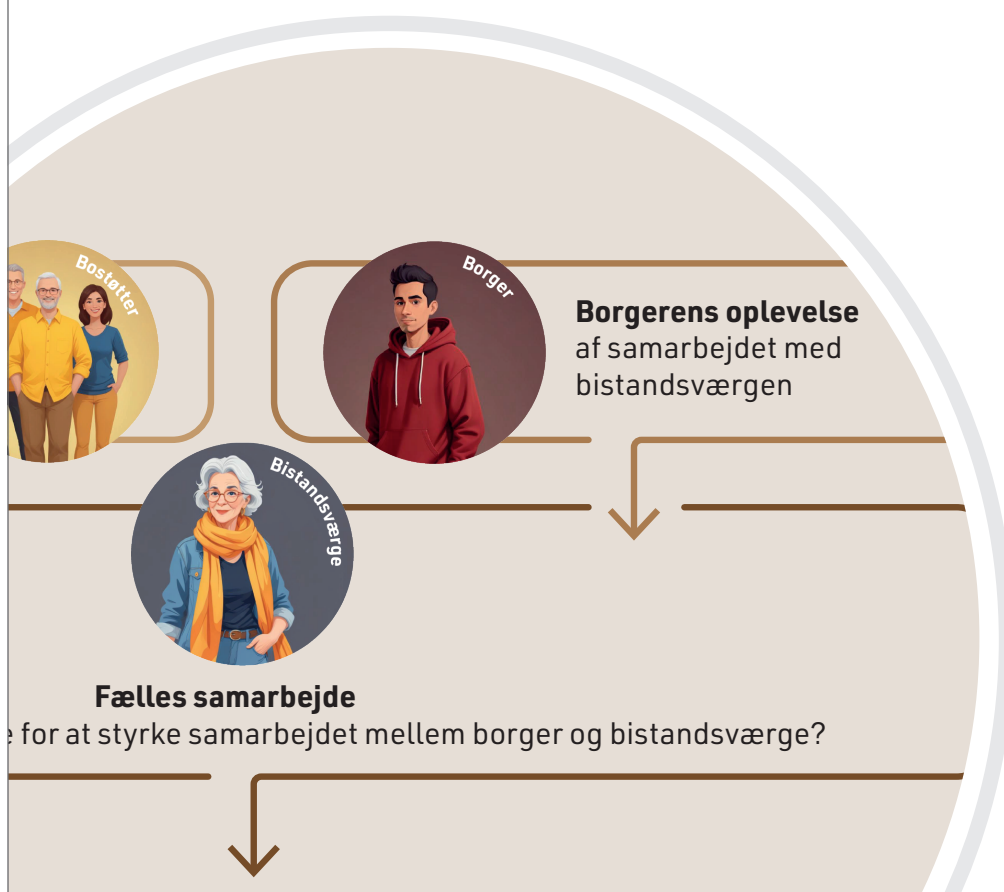
Materialerne er med andre ord ikke blevet til ét sted eller af én stemme. De står på mange menneskers viden, praksiserfaringer og generøse deling. Vi håber, at de kan bruges som konkret støtte i arbejdet med at styrke borgerens indefra-perspektiv, skabe bedre samarbejde på tværs og understøtte en indsats, hvor vejen fra dom til drøm bliver tydeligere, mere fælles og mere mulig.

God fornøjelse
Sopra

Samarbejde med bistandsværger

Et værktøj om samarbejdet mellem borgere med
udviklingshandicap og dom og deres bistandsværge

Samarbejdsværktøj 4

1

2

3

4

5

6

Introduktion

Bistandsværge

Når en borger med udviklingshandicap får en foranstaltningsdom og får beskikket en bistandsværge, skal bistandsværgeren støtte borgerens retssikkerhed og muligheder i forbindelse med dommen.

Bistandsværgeren spiller en central rolle i at skabe overblik og støtte borgeren.

Erfaringer fra praksis viser dog, at bistandsværgeren ikke altid bliver inddraget tilstrækkeligt. Kontakten kan være begrænset, og nogle borgere har svært ved at forstå, hvad bistandsværgeren kan hjælpe med.

Når samarbejdet ikke fungerer, er der en risiko for, at dommen bliver mere indgribende eller varer længere end nødvendigt.

Dette værktøj hjælper med at skabe overblik og styrke samarbejdet mellem borger og bistandsværge – med fokus på både retssikkerhed og borgerens egne ønsker og mål.

Når I har gennemført værktøjet, har I en fælles forståelse af samarbejdet med bistandsværgeren og konkrete aftaler om, hvad der skal styrkes.

Om samarbejdsværktøjet

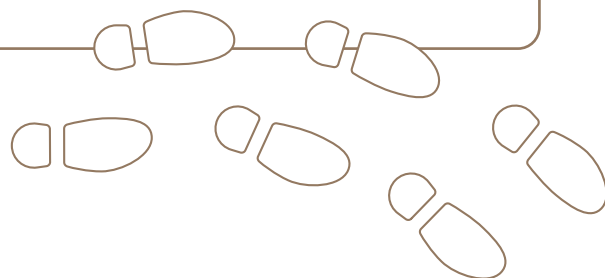
Dette er et samarbejdsværktøj, som kan bruges i arbejdet med at styrke samarbejdet omkring en borger med foranstaltningsdom. Værktøjet kan indgå som en del af planlægningen af indsatsen.

Værktøjet tager udgangspunkt i en konkret borger og er opbygget i tre trin:

- Undersøgelse
- Drøftelse
- Planlægning

Trinene kan gennemføres samlet eller over flere møder.

Værktøjet er udviklet i projektet Domfældte med udviklingshandicap. På VIDEN PÅ TVÆRS kan du finde artikler, videoer, metoder og øvrige værktøjer, som kan understøtte arbejdet: <https://vpt.dk/projekter/mennesker-med-udviklingshandicap-og-dom>.

Gennemgang af samarbejdsværktøjet

Dette samarbejdsværktøj er udviklet til fagprofessionelle, der arbejder med borgere med udviklingshandicap og dom. Værktøjet tager udgangspunkt i en konkret borger og kan bruges til at styrke samarbejdet mellem borgeren og bistandsværgen.

Værktøjet er bygget op omkring tre trin:

1

Trin 1: Undersøgelse

Her undersøger I bistandsværgens rolle og opgaver samt, hvordan bistandsværgen indgår i samarbejdet i den konkrete sag.

2

Trin 2: Drøftelse

Her drøfter I jeres og borgerens oplevelse af samarbejdet og vurderer, hvad der fungerer – og hvad der skal styrkes.

3

Trin 3: Planlægning

Her samler I trådene og planlægger, hvad I konkret vil gøre for at styrke samarbejdet i hverdagen.

De tre trin giver jer et fælles overblik over samarbejdet og gør det tydeligt, hvad der fungerer, og hvad der skal styrkes.

På hvert trin er der modeller og spørgsmål og hvor I kan notere stikord. Bagerst i hæftet finder I skrivesider, hvis I har brug for mere skriveplads.

Hvis I mangler oplysninger om bistandsværgen, eller er i tvivl om borgeren har en bistandsværge, skal I undersøge dette nærmere. Oplysningen fremgår ofte af borgerens dom. Hvis I ikke har adgang til domsudskriften eller andre relevante dokumenter, kan de som regel findes hos kommunen og i nogle tilfælde hos den tilsynsførende eller statsadvokaturen.

1 Undersøgelse

Formål

At blive klogere på bistandsværgens rolle/funktion.

Undersøg viden om bistandsværgen

På VIDEN PÅ TVÆRS kan I finde korte oplæg og en artikel om, hvordan I styrker samarbejdet med bistandsværgen:

<https://vpt.dk/kerneomraader/borgere-med-saerlige-behov/styrk-samarbejdet-med-bistandsvaergen-4-anbefalinger>

Læs artiklen og se de korte oplæg.

Drøft kort:

- Hvad er bistandsværgens rolle og opgaver?
- Hvad kan bistandsværgen hjælpe borgere med i forbindelse med en dom?

Stikord:

Vælg en borger og undersøg bistandsværgen

I skal nu undersøge samarbejdet med bistandsværgen i forhold til en konkret borger, I samarbejder med.

Vælg en borger, I vil arbejde med og drøft:

- Hvem er borgerens bistandsværge?
- Er det tydeligt i samarbejdet, hvad bistandsværgen kan hjælpe med?

Stikord:

2 Drøftelse

Formål

At vurdere hvordan samarbejdet fungerer – og hvor det skal styrkes.

Drøft samarbejdet med bistandsværgen

I dette trin drøfter I både jeres og borgerens oplevelse af samarbejdet med bistandsværgen.

Drøft jeres oplevelser af samarbejdet i dag:

- Hvordan fungerer samarbejdet med bistandsværgen i praksis?
- Hvornår fungerer samarbejdet henholdsvis godt og mindre godt – fx i forhold til kontakt og opfølgning?
- Hvad kendetegner disse situationer?

Stikord:

Drøft borgerens perspektiv:

- Hvordan oplever borgeren samarbejdet med bistandsværgen?
- Oplever borgeren bistandsværgen som en støtte? I så fald, hvornår? Hvornår ikke?
- Hvad har borgeren brug for i samarbejdet med bistandsværgen?

Stikord:

3 Planlægning

Formål

At indgå konkrete aftaler om, hvordan samarbejdet med bistandsværgen skal styrkes."

Tag udgangspunkt i jeres vigtigste pointer fra Trin 2 – både jeres egen og borgerens oplevelse.

Vælg de 1-3 vigtigste områder, hvor samarbejdet skal styrkes, og aftal konkret hvad der skal gøres, hvem der gør det, og hvornår det følges op.

The diagram illustrates a collaborative planning process. At the top, two boxes represent the starting points: 'De fagprofessionelles oplevelse af samarbejdet med bistandsværgen' (The professionals' experience of cooperation with the guardian) and 'Borgerens oplevelse af samarbejdet med bistandsværgen' (The citizen's experience of cooperation with the guardian). These boxes are connected by arrows to a central box labeled 'Fælles samarbejde' (Joint cooperation). The central box contains the text 'Hvad aftaler I konkret at gøre for at styrke samarbejdet mellem borger og bistandsværge?' (What do you agree to do concretely to strengthen the cooperation between the citizen and the guardian?). Below this central box is a large rectangular area with horizontal lines for writing the agreed-upon actions.

De fagprofessionelles
oplevelse af samarbejdet
med bistandsværgen

Borgerens oplevelse
af samarbejdet med
bistandsværgen

Fælles samarbejde
Hvad aftaler I konkret at gøre for at styrke samarbejdet mellem borger og bistandsværge?

Pårørende og netværk

Pårørende og netværk kan have betydning for samarbejdet med bistandsværgeren – både som støtte for borgeren og som en del af samarbejdet.

I nogle tilfælde er en pårørende selv bistandsværger. I andre tilfælde er det forskellige personer. Det kan påvirke samarbejdet og kræver opmærksomhed på roller og ansvar.

Det er vigtigt, at borgerens ønsker og perspektiv er i centrum – også når der er forskellige holdninger.

Drøft roller og samarbejde:

- Hvem er bistandsværger i denne sag – og hvilken rolle har de pårørende?
- Hvordan fungerer samarbejdet mellem borger, pårørende og bistandsværger?

Drøft hvordan pårørende kan bidrage:

- Hvordan kan pårørende støtte borgeren i samarbejdet med bistandsværgeren?
- Hvordan sikrer vi, at borgerens ønsker og perspektiv er i centrum?

De vigtigste dokumenter og hvor du finder dem

Når en borger har en foranstaltningsdom, er det afgørende, at I sætter jer grundigt ind i dommen og de centrale dokumenter i sagen. Denne viden danner grundlag for indsatsen og har betydning for, om dommen på sigt kan lempes eller ophæves. Her er de vigtigste dokumenter og kilder:

- **Dommen (domsudskrift)**

Beskriver, hvad borgeren er dømt for, og hvilke vilkår der gælder.

Findes i kommunens sag eller udleveres fra retten (kræver ofte samtykke).

- **Mentalerklæringen**

Giver viden om borgerens funktionsniveau og behov for støtte.

Udarbejdes til retten og kan indhentes via kommunen eller statsadvokaten (ofte med samtykke eller efter konkret vurdering).

- **Handleplan (§141)**

Beskriver mål og indsats og kobler dommens krav til hverdagen.

Findes i kommunens journalsystem.

- **Pædagogisk plan**

Omsætter handleplanen til konkret støtte i hverdagen.

Findes hos bostedet eller bostøtten.

- **Samrådsudtalelser (hvis de findes)**

Faglige vurderinger, der kan pege på justeringer i indsatsen.

Findes i kommunen (i de kommuner der anvender samråd).

- **Social- og Boligstyrelsens håndbog: Sigtede og domfældte borgere med udviklingshandicap**

Samler lovgivning og giver overblik over den kriminalpræventive sociale indsats.

Findes på www.sbst.dk

- **Rigsadvokatmeddelelsen om psykisk afvigende kriminelle**

Beskriver de forskellige typer foranstaltningsdomme.

Findes på www.retsinformation.dk

- **Udgangsbekendtgørelsen**

Fastlægger regler for udgang og hvem der kan give tilladelse.

Findes på www.retsinformation.dk

- **Serviceloven (kap. 24 og 24 d)**

Regler for magtanvendelse og særlige indgreb.

Findes på www.retsinformation.dk

Viden, metoder og værktøjer

På VIDEN PÅ TVÆRS finder I artikler, metoder og værktøjer til arbejdet med borgere med udviklingshandicap og dom:

<https://vpt.dk/projekt/mennesker-med-udviklingshandicap-og-dom>

Materialerne er udviklet i projektet *Domfældte med udviklingshandicap*, som har haft til formål at styrke indsatsen og samarbejdet omkring borgere med foranstaltningsdom. Projektet bygger på vidensindsamling, undervisningsforløb og bidrag fra eksperter og har resulteret i artikler, metoden *Min vej videre* samt en række værktøjer til praksis.

Min vej videre – en kriminalpræventiv metode

Min vej videre er en metode med samtaleværktøjer, der understøtter samarbejdet med borgeren. Metoden:

- hjælper borger og fagperson med at forstå dommen
- støtter borgeren i at fastholde håb og drømme
- gør det muligt at arbejde med realistiske mål
- kan bidrage til, at dommen på sigt lempes eller ophæves

Materialet består af samtaleværktøjer og en vejledning til fagprofessionelle.

Artikler – sådan arbejder I i praksis

På vpt.dk finder I artikler samlet under temaet "*Sådan gør du – arbejdet med foranstaltningsdomme*". Artiklerne giver indsigt i centrale opgaver og konkrete greb i arbejdet med borgere med dom – fra forståelse af dommen og arbejdet med mål og motivation til samarbejde, dokumentation og udtalelser.

Artiklerne kan bruges som fælles fagligt afsæt i arbejdet med konkrete sager.

Samarbejdsværktøjer – støtte til centrale situationer

Dette samarbejdsværktøj er en del af en serie på seks værktøjer til arbejdet med borgere med foranstaltningsdom:

1. Samarbejde når en foranstaltningsdom træder i kraft
2. Samarbejde i landskabet om en foranstaltningsdom
3. Samarbejde mellem myndighed, tilsyn og bostøtte
4. Samarbejde med bistandsværgeren
5. Samarbejde om udgang
6. Samarbejde om den årlige udtalelse

Værktøjerne tager afsæt i typiske situationer i praksis og kan bruges til at skabe overblik, styrke samarbejdet og kvalificere indsatsen.

De indeholder refleksionsspørgsmål og understøtter arbejdet i konkrete situationer.

Noter

[illegible]

Noter

This image shows a single sheet of white paper with horizontal ruling lines. The lines are evenly spaced and run across the width of the page. There are no margins, text, or other markings on the paper.

Om udviklingen af metode og samarbejdsredskaber

Metoden *Min vej videre* og samarbejdsværktøjerne er udviklet af Sopra for Fremfærd Særlige Behov i projektet *Domfældte med udviklingshandicap*. Projektet har haft til formål at styrke indsatsen og samarbejdet omkring borgere med udviklingshandicap og foranstaltningsdom.

Metoden og samarbejdsværktøjerne bygger på en fælles videns- og udviklingsproces med vidensindsamling, interviews, undervisningsforløb, afprøvning i praksis og bidrag fra borgere, fagprofessionelle, ledere og videnspersoner på området.

Undervejs blev det tydeligt, at der er brug for viden, metoder og værktøjer, som kan skabe bedre sammenhæng mellem borgerens håb og drømme, dommens vilkår, de kriminalpræventive mål, samarbejdet på tværs og den nødvendige dokumentation.

En særlig tak skal gå til Line Søgaard, kriminolog, og Nina Navntoft-Pedersen, psykolog, fra SUA – Specialområde Udviklingshandicap, Region Midtjylland.

Allerede før projektet blev sat i gang, havde vi mødt og ladet os inspirere af deres kriminalpræventive gruppeforløb KRIGU. KRIGU viste fra begyndelsen, at man kan arbejde tydeligt, konkret og recovery-orienteret med borgere med udviklingshandicap og dom. At borgerens håb, drømme og ønske om at komme videre ikke skal sættes på pause, fordi der er en dom. Tværtimod kan viden, fællesskab og forståelse af egen situation være vigtige skridt på vejen mod at få en dom lempet eller ophævet.

Specialområde Udviklingshandicap var blandt de første, vi inviterede ind i projektet. Deres viden, praksiserfaringer, generøsitet, podcast og KRIGU-materiale har været en væsentlig inspiration for udviklingen af både *Min vej videre* og de øvrige værktøjer. Med KRIGU har de været first movers på et område, hvor mange har manglet konkrete og håbsbærende veje at gå.

**Fremfærd
Særlige behov**

Sopra
Quintus – Refshalevej 110 A
1432 København K
Telefon: 51 48 85 82
www.sopra.dk

Downloades gratis på www.sopra.dk

© Sopra

Design: 4PLUS4 (3971)

Tak til videnspersoner og samarbejdspartnere

En stor og varm tak til alle, der har bidraget til projektet og til udviklingen af materialerne:

- De borgere, der har medvirket i projektet, for at dele erfaringer, håb, frustrationer og perspektiver på, hvordan et domsforløb opleves indefra.
- Rikke Sørensen, ULF Ungdom, for at bidrage med borgerperspektiver og viden om, hvordan mennesker med udviklingshandicap kan få en tydeligere stemme i beslutninger og indsatser, der vedrører deres eget liv.
- Thomas Gruber, LEV, for at bringe pårørende- og interesseorganisationens perspektiv ind i projektet og tydeliggøre de udfordringer, som både borgere og pårørende kan opleve i komplekse domsforløb.
- Nana Kryger la Cour, Statsadvokaturen, for at bidrage med viden om foranstaltningsdomme, statsadvokatens rolle og de retlige rammer, som indsatsen skal forstås og dokumenteres inden for.
- Bodil Seneca Lie, VISO/Social- og Boligstyrelsen, for at bidrage med viden om handleplaner, mål, dokumentation og behovet for sammenhæng mellem dom, indsats og faglig opfølgning.
- Jan Therkelsen, Viborg Kommune og Samråd Midtjylland, for at bidrage med viden om samrådets funktion og om balancen mellem støtte, kontrol, retssikkerhed og kriminalpræventiv indsats.
- Ditte Høftoft Nielsen, Kira Ormhøj Rasmussen, Kristian Kristensen og Peter Larsen fra botilbuddet Grevenlund i Odense, for at bidrage med praksiserfaringer fra hverdagen tæt på borgerne og for at afprøve værktøjer sammen med borgere.
- Betina Sjølund Smedegaard, Maiken Søgaard og Sonja Vermeulen fra botilbuddet Kærsangervej 252 i Viborg, for at bidrage med praksisnær viden om arbejdet med borgere med udviklingshandicap og dom og for at afprøve værktøjer i hverdagspraksis.
- Anne Yde og Lis Matthiesen, Mariagerfjord Kommune, for at bidrage med myndighedsperspektivet og konkret viden om tilsyn, kriminalpræventive mål, dokumentation og samarbejdet mellem myndighed og udfører.
- Helle Høeg, Metodecenteret, for at bidrage med viden om rusmiddelbehandling målrettet mennesker med udviklingshandicap og for at bringe konkrete erfaringer fra gruppeforløb ind i projektet.
- Great Dane Kommunikation, for samarbejdet om film, optagelser og formidling af videnspersonernes perspektiver.

Tak også til alle deltagere på kursusforløbene i Ringsted, Silkeborg, København og Odense. Jeres spørgsmål, refleksioner, erfaringer og afprøvninger har været med til at kvalificere materialerne og gøre dem mere brugbare i praksis.

Materialerne er med andre ord ikke blevet til ét sted eller af én stemme. De står på mange menneskers viden, praksiserfaringer og generøse deling. Vi håber, at de kan bruges som konkret støtte i arbejdet med at styrke borgerens indefra-perspektiv, skabe bedre samarbejde på tværs og understøtte en indsats, hvor vejen fra dom til drøm bliver tydeligere, mere fælles og mere mulig.

God fornøjelse
Sopra

Samarbejde om udgang

Et værktøj til at tilrettelægge udgange for borgere med udviklingshandicap og dom

Samarbejdsværktøj 5

Introduktion

Udgang

Dette samarbejdsværktøj understøtter samarbejdet om at planlægge og koordinere arbejdet med udgange for borgere med udviklingshandicap og foranstaltningsdom. Værktøjet tager afsæt i en konkret borger og kan anvendes, når en dom er afsagt, hvor borgeren har begrænset udgang.

Udgange er en central del af indsatsen, fordi de giver borgeren mulighed for at afprøve egne kompetencer i praksis. Det kræver, at I arbejder systematisk, koordineret og med en fælles forståelse af formål, rammer og ansvar.

For at en dom kan lempes eller ophæves, er det afgørende, at borgeren opnår erfaring med at klare sig uden eller med mindre støtte end den, der tilbydes på botilbuddet. Udgange er derfor et vigtigt redskab, som giver borgeren mulighed for at øve sig i praksis og afprøve, hvordan han eller hun håndterer situationer uden støtte.

Om samarbejdsværktøjet

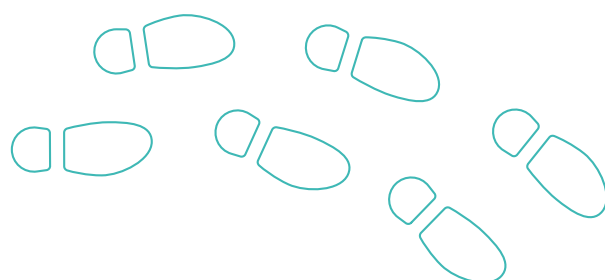
Dette er et samarbejdsværktøj, som kan bruges i arbejdet med at styrke samarbejdet omkring en borger med foranstaltningsdom. Værktøjet kan indgå som en del af planlægningen af indsatsen.

Værktøjet tager udgangspunkt i en konkret borger og er opbygget i tre trin:

- Undersøgelse
- Drøftelse
- Planlægning

Trinene kan gennemføres samlet eller over flere møder.

Værktøjet er udviklet i projektet Domfældte med udviklingshandicap. På VIDEN PÅ TVÆRS kan du finde artikler, videoer, metoder og øvrige værktøjer, som kan understøtte arbejdet: vpt.dk/projekter/mennesker-med-udviklingshandicap-og-dom

Gennemgang af samarbejdsværktøjet

Dette samarbejdsværktøj er udviklet til fagprofessionelle på bosteder, der arbejder med borgere med udviklingshandicap og dom. Værktøjet tager udgangspunkt i en konkret borger og kan bruges til at styrke samarbejdet med og omkring borgeren i forhold til udgang.

Værktøjet er bygget op omkring tre trin:

1

Trin 1: Undersøgelse

Her skaber I et fælles overblik over borgerens dom, vilkår for udgang og de forhold, der har betydning for arbejdet med udgang.

2

Trin 2: Drøftelse

Her drøfter I, hvordan dommens vilkår, jeres faglige erfaringer og borgerens perspektiv hænger sammen i arbejdet med udgang.

3

Trin 3: Planlægning

Her planlægger I sammen med borgeren den støtte, der er vigtig før, under og efter udgangen, og afstemmer målet med den konkrete udgang.

De tre trin giver jer et fælles overblik over borgerens udgangsvilkår, og støtter jer i at drøfte og tilrettelægge indsatsen, så den bliver så hjælpsom som muligt.

Borgerens perspektiv er centralt i arbejdet med udgang, fordi det er borgeren selv, der skal være i og håndtere situationerne under udgangen. Det, borgeren ønsker, håber på og oplever som hjælpsomt eller svært, er derfor afgørende viden i planlægningen af støtte og udgang. Uden borgerens perspektiv risikerer indsatsen at tage afsæt i antagelser frem for konkret viden om, hvad der hjælper borgeren i praksis. Derfor er samarbejde med borgeren centralt for jeres drøftelser og planlægning i Trin 2 og Trin 3.

Formål

At skabe fælles forståelse af betydningen af udgang og overblik over udgangsvilkår for en selvvalgt borger.

Undersøg viden om udgang

Læs artiklen og se videoklip om betydningen af udgang og arbejdet med udgang for borgere med foranstaltningsdom på VIDEN PÅ TVÆRS.

Find det her:

<https://vpt.dk/kerneomraader/borgere-med-saerlige-behov/en-foranstaltningsdom-er-en-hjaelp>

Drøft kort:

- Hvorfor er det væsentligt, at vi arbejder systematisk med borgernes udgang?
- Hvilken forskel kan det gøre for borgernes retssikkerhed?

I skal nu udvælge en borger med foranstaltningsdom og skabe et fælles overblik over borgerens dom og udgangsvilkår. For at gøre det skal I finde følgende dokumenter:

Undersøg de centrale dokumenter i sagen

I skal nu orientere jer i følgende dokumenter:

- **Borgerens dom** (domsudskriften)
Giver overblik over dommens vilkår, herunder eventuelle begrænsninger i forhold til udgang. Hvis I ikke har adgang til domsudskriften, kan den ofte findes hos kommunen. I nogle tilfælde kan den også findes hos den tilsynsførende eller statsadvokaturen.
- **Håndbog om sigtede og domfældte borgere med udviklingshandicap**
Se afsnittet om udgange, som beskriver rammer og opmærksomhedspunkter i arbejdet med udgang. Findes på sbst.dk.
- **Udgangsbekendtgørelsen**
Fastlægger reglerne for udgang, herunder hvilke typer udgang der findes, og hvem der kan give tilladelse. Den findes på www.retsinformation.dk
- **Mentalerklæringen**
Giver viden om borgerens funktionsniveau og støttebehov, som har betydning for vurdering og planlægning af udgange. Den kan indhentes via kommunen eller statsadvokaten (ofte med samtykke eller efter konkret vurdering).

Undersøg hvad er borgeren dømt for.

Hvilke situationer er det vigtigt at være opmærksom på i forbindelse med udgang?

Hvilke vilkår for udgang gælder for borgeren?

Er der noget særligt, vi skal være opmærksomme på?

Hvad fortæller mentalerklæringen om borgerens forudsætninger for udgang?

2 Drøftelse

Formål

At skabe sammenhæng mellem dommens vilkår, vilkårene for udgang, borgerens perspektiv og de fagprofessionelles perspektiver.

Med afsæt i det, I undersøgte i Trin 1, skal I nu drøfte, hvordan dommens dokumenter og vilkår skal forstås og omsættes i arbejdet med udgang. I skal sætte dokumenternes viden og vilkår i relation til jeres fagprofessionelle perspektiver og borgerens perspektiv.

Drøftelserne skal hjælpe jer med at tage fælles stilling til, hvordan I vil arbejde med udgang fremadrettet, så indsatsen både understøtter borgerens udvikling og tager højde for dommens rammer og opmærksomhedspunkter.

Jeres fagprofessionelle perspektiver

Drøft, hvordan dommens vilkår, mentalerklæringen og de øvrige dokumenter hænger sammen med jeres erfaringer og viden om borgeren.

- Hvordan stemmer dokumenternes beskrivelser og opmærksomhedspunkter overens med vores erfaringer med borgeren?

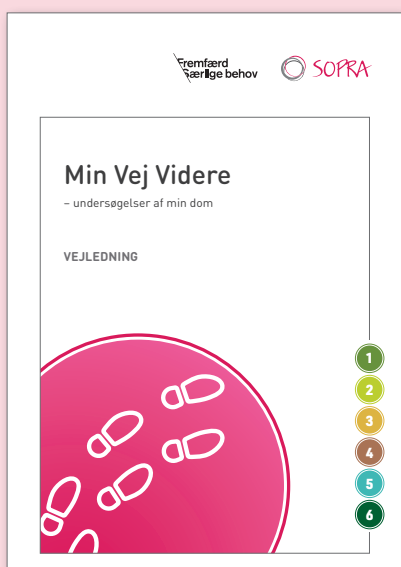
- Hvad peger dokumenterne og vores erfaringer samlet set på, at vi skal være særligt opmærksomme på i tilrettelæggelsen af udgang?
- Hvilke former for støtte vurderer vi er særligt vigtige i forbindelse med udgang?

Borgerens perspektiv

Inddrag nu borgerens perspektiv på udgang, herunder ønsker, håb, erfaringer og det, der opleves som hjælpsomt eller svært. Hvis I ikke allerede har talt med borgeren om dette, er det vigtigt, at I gør det.

- Hvad fortæller borgeren er vigtigt i forbindelse med udgang?
- Hvad fortæller borgeren om, hvad han eller hun gerne vil kunne med udgang?
- Hvad fortæller borgeren er hjælpsomt, svært eller bekymrende i forbindelse med udgang?

Inspiration

Metoden *Min vej videre* er en hjælp til at samarbejde med domfældte borgere om ønsker, håb og drømme.

» Hent *Min vej videre* her:

<https://vpt.dk/kerneomraader/borgere-med-saerlige-behov/min-vej-videre-ny-metode-til-forebyggelse-af-kriminalitet>

3 Planlægning

Formål

At omsætte jeres drøftelser til en konkret og målrettet plan for borgerens udgange, så indsatsen bliver så hjælpsom og meningsfuld som muligt

Med afsæt i jeres drøftelser i Trin 2 skal I sammen med borgeren afstemme og fastsætte et fælles mål for den konkrete udgang. Det anbefales, at denne afstemning sker nogle dage før udgangen, så I sammen kan blive skarpe på, hvad der er vigtigt at øve sig på, lykkes med og få støtte til under udgangen. Her kan det også være relevant at tale med borgeren om, hvordan målet med udgangen hænger sammen med borgerens ønsker, håb og drømme.

- Hvad er vigtigt, at borgeren får mulighed for at øve sig på gennem udgangen?
- Hvad er vigtigt, at borgeren lykkes med – og undgår – under udgangen?

Med udgangspunkt i målet med udgangen skal I nu arbejde med en guideline for borgerens udgange. Svar på spørgsmålene i tekstfelterne.

Før udgangen kan det handle om at undersøge, hvordan borgeren har det op til udgangen, herunder om borgeren er i trivsel, sårbar trivsel eller mistrivsel. Det kan også handle om at være opmærksom på forhold eller situationer, som kan gøre udgangen mere sårbar og kalde på særlig støtte eller justering af udgangen.

Under udgangen kan det handle om, hvilken støtte borgeren kan få brug for undervejs. For nogle kan det være hjælpsomt med en sms eller et opkald, mens andre kan have brug for noget helt andet.

Efter udgangen kan det handle om at følge op sammen med borgeren på, hvad der lykkedes, hvad der blev svært, og om der er erfaringer, som er vigtige at tage med til næste udgang.

Når I har udarbejdet guidelinen, så aftal også, hvornår I tilpasser og justerer den, og hvem der tager initiativ til at følge op på arbejdet.

Forberedelse til konkret udgang

Planlægning

Kort før
udgangen

Under
udgangen

Efter
udgangen

- Hvordan støtter vi borgeren i at blive klar til udgang?

- Hvordan støtter vi borgeren under udgang?

- Hvordan følger vi op på udgangen sammen med borgeren?

De vigtigste dokumenter og hvor du finder dem

Når en borger har en foranstaltningsdom, er det afgørende, at I sætter jer grundigt ind i dommen og de centrale dokumenter i sagen. Denne viden danner grundlag for indsatsen og har betydning for, om dommen på sigt kan lempes eller ophæves. Her er de vigtigste dokumenter og kilder:

- **Dommen (domsudskrift)**

Beskriver, hvad borgeren er dømt for, og hvilke vilkår der gælder.

Findes i kommunens sag eller udleveres fra retten (kræver ofte samtykke).

- **Mentalerklæringen**

Giver viden om borgerens funktionsniveau og behov for støtte.

Udarbejdes til retten og kan indhentes via kommunen eller statsadvokaten (ofte med samtykke eller efter konkret vurdering).

- **Handleplan (§141)**

Beskriver mål og indsats og kobler dommens krav til hverdagen.

Findes i kommunens journalsystem.

- **Pædagogisk plan**

Omsætter handleplanen til konkret støtte i hverdagen.

Findes hos bostedet eller bostøtten.

- **Samrådsudtalelser (hvis de findes)**

Faglige vurderinger, der kan pege på justeringer i indsatsen.

Findes i kommunen (i de kommuner der anvender samråd).

- **Social- og Boligstyrelsens håndbog: Sigtede og domfældte borgere med udviklingshandicap**

Samler lovgivning og giver overblik over den kriminalpræventive sociale indsats.

Findes på www.sbst.dk

- **Rigsadvokatmeddelelsen om psykisk afvigende kriminelle**

Beskriver de forskellige typer foranstaltningsdomme.

Findes på www.retsinformation.dk

- **Udgangsbekendtgørelsen**

Fastlægger regler for udgang og hvem der kan give tilladelse.

Findes på www.retsinformation.dk

- **Serviceloven (kap. 24 og 24 d)**

Regler for magtanvendelse og særlige indgreb.

Findes på www.retsinformation.dk

Viden, metoder og værktøjer

På VIDEN PÅ TVÆRS finder I artikler, metoder og værktøjer til arbejdet med borgere med udviklingshandicap og dom:

<https://vpt.dk/projekt/mennesker-med-udviklingshandicap-og-dom>

Materialerne er udviklet i projektet *Domfældte med udviklingshandicap*, som har haft til formål at styrke indsatsen og samarbejdet omkring borgere med foranstaltningsdom. Projektet bygger på vidensindsamling, undervisningsforløb og bidrag fra eksperter og har resulteret i artikler, metoden *Min vej videre* samt en række værktøjer til praksis.

Min vej videre – en kriminalpræventiv metode

Min vej videre er en metode med samtaleværktøjer, der understøtter samarbejdet med borgeren. Metoden:

- hjælper borger og fagperson med at forstå dommen
- støtter borgeren i at fastholde håb og drømme
- gør det muligt at arbejde med realistiske mål
- kan bidrage til, at dommen på sigt lempes eller ophæves

Materialet består af samtaleværktøjer og en vejledning til fagprofessionelle.

Artikler – sådan arbejder I i praksis

På vpt.dk finder I artikler samlet under temaet "*Sådan gør du – arbejdet med foranstaltningsdomme*". Artiklerne giver indsigt i centrale opgaver og konkrete greb i arbejdet med borgere med dom – fra forståelse af dommen og arbejdet med mål og motivation til samarbejde, dokumentation og udtalelser.

Artiklerne kan bruges som fælles fagligt afsæt i arbejdet med konkrete sager.

Samarbejdsværktøjer – støtte til centrale situationer

Dette samarbejdsværktøj er en del af en serie på seks værktøjer til arbejdet med borgere med foranstaltningsdom:

1. Samarbejde når en foranstaltningsdom træder i kraft
2. Samarbejde i landskabet om en foranstaltningsdom
3. Samarbejde mellem myndighed, tilsyn og bostøtte
4. Samarbejde med bistandsværgeren
5. Samarbejde om udgang
6. Samarbejde om den årlige udtalelse

Værktøjerne tager afsæt i typiske situationer i praksis og kan bruges til at skabe overblik, styrke samarbejdet og kvalificere indsatsen.

De indeholder refleksionsspørgsmål og understøtter arbejdet i konkrete situationer.

Om udviklingen af metode og samarbejdsredskaber

Metoden *Min vej videre* og samarbejdsværktøjerne er udviklet af Sopra for Fremfærd Særlige Behov i projektet *Domfældte med udviklingshandicap*. Projektet har haft til formål at styrke indsatsen og samarbejdet omkring borgere med udviklingshandicap og foranstaltningsdom.

Metoden og samarbejdsværktøjerne bygger på en fælles videns- og udviklingsproces med vidensindsamling, interviews, undervisningsforløb, afprøvning i praksis og bidrag fra borgere, fagprofessionelle, ledere og videnspersoner på området.

Undervejs blev det tydeligt, at der er brug for viden, metoder og værktøjer, som kan skabe bedre sammenhæng mellem borgerens håb og drømme, dommens vilkår, de kriminalpræventive mål, samarbejdet på tværs og den nødvendige dokumentation.

En særlig tak skal gå til Line Søgaard, kriminolog, og Nina Navntoft-Pedersen, psykolog, fra SUA – Specialområde Udviklingshandicap, Region Midtjylland.

Allerede før projektet blev sat i gang, havde vi mødt og ladet os inspirere af deres kriminalpræventive gruppeforløb KRIGU. KRIGU viste fra begyndelsen, at man kan arbejde tydeligt, konkret og recovery-orienteret med borgere med udviklingshandicap og dom. At borgerens håb, drømme og ønske om at komme videre ikke skal sættes på pause, fordi der er en dom. Tværtimod kan viden, fællesskab og forståelse af egen situation være vigtige skridt på vejen mod at få en dom lempet eller ophævet.

Specialområde Udviklingshandicap var blandt de første, vi inviterede ind i projektet. Deres viden, praksiserfaringer, generøsitet, podcast og KRIGU-materiale har været en væsentlig inspiration for udviklingen af både *Min vej videre* og de øvrige værktøjer. Med KRIGU har de været first movers på et område, hvor mange har manglet konkrete og håbsbærende veje at gå.

**Fremfærd
Særlige behov**

Sopra
Quintus – Refshalevej 110 A
1432 København K
Telefon: 51 48 85 82
www.sopra.dk

Downloades gratis på www.sopra.dk

© Sopra

Design: 4PLUS4 (3971)

Tak til videnspersoner og samarbejdspartnere

En stor og varm tak til alle, der har bidraget til projektet og til udviklingen af materialerne:

- De borgere, der har medvirket i projektet, for at dele erfaringer, håb, frustrationer og perspektiver på, hvordan et domsforløb opleves indefra.
- Rikke Sørensen, ULF Ungdom, for at bidrage med borgerperspektiver og viden om, hvordan mennesker med udviklingshandicap kan få en tydeligere stemme i beslutninger og indsatser, der vedrører deres eget liv.
- Thomas Gruber, LEV, for at bringe pårørende- og interesseorganisationens perspektiv ind i projektet og tydeliggøre de udfordringer, som både borgere og pårørende kan opleve i komplekse domsforløb.
- Nana Kryger la Cour, Statsadvokaturen, for at bidrage med viden om foranstaltningsdomme, statsadvokatens rolle og de retlige rammer, som indsatsen skal forstås og dokumenteres inden for.
- Bodil Seneca Lie, VISO/Social- og Boligstyrelsen, for at bidrage med viden om handleplaner, mål, dokumentation og behovet for sammenhæng mellem dom, indsats og faglig opfølgning.
- Jan Therkelsen, Viborg Kommune og Samråd Midtjylland, for at bidrage med viden om samrådets funktion og om balancen mellem støtte, kontrol, retssikkerhed og kriminalpræventiv indsats.
- Ditte Høftoft Nielsen, Kira Ormhøj Rasmussen, Kristian Kristensen og Peter Larsen fra botilbuddet Grevenlund i Odense, for at bidrage med praksiserfaringer fra hverdagen tæt på borgerne og for at afprøve værktøjer sammen med borgere.
- Betina Sjølund Smedegaard, Maiken Søgaard og Sonja Vermeulen fra botilbuddet Kærsangervej 252 i Viborg, for at bidrage med praksisnær viden om arbejdet med borgere med udviklingshandicap og dom og for at afprøve værktøjer i hverdagspraksis.
- Anne Yde og Lis Matthiesen, Mariagerfjord Kommune, for at bidrage med myndighedsperspektivet og konkret viden om tilsyn, kriminalpræventive mål, dokumentation og samarbejdet mellem myndighed og udfører.
- Helle Høeg, Metodecenteret, for at bidrage med viden om rusmiddelbehandling målrettet mennesker med udviklingshandicap og for at bringe konkrete erfaringer fra gruppeforløb ind i projektet.
- Great Dane Kommunikation, for samarbejdet om film, optagelser og formidling af videnspersonernes perspektiver.

Tak også til alle deltagere på kursusforløbene i Ringsted, Silkeborg, København og Odense. Jeres spørgsmål, refleksioner, erfaringer og afprøvninger har været med til at kvalificere materialerne og gøre dem mere brugbare i praksis.

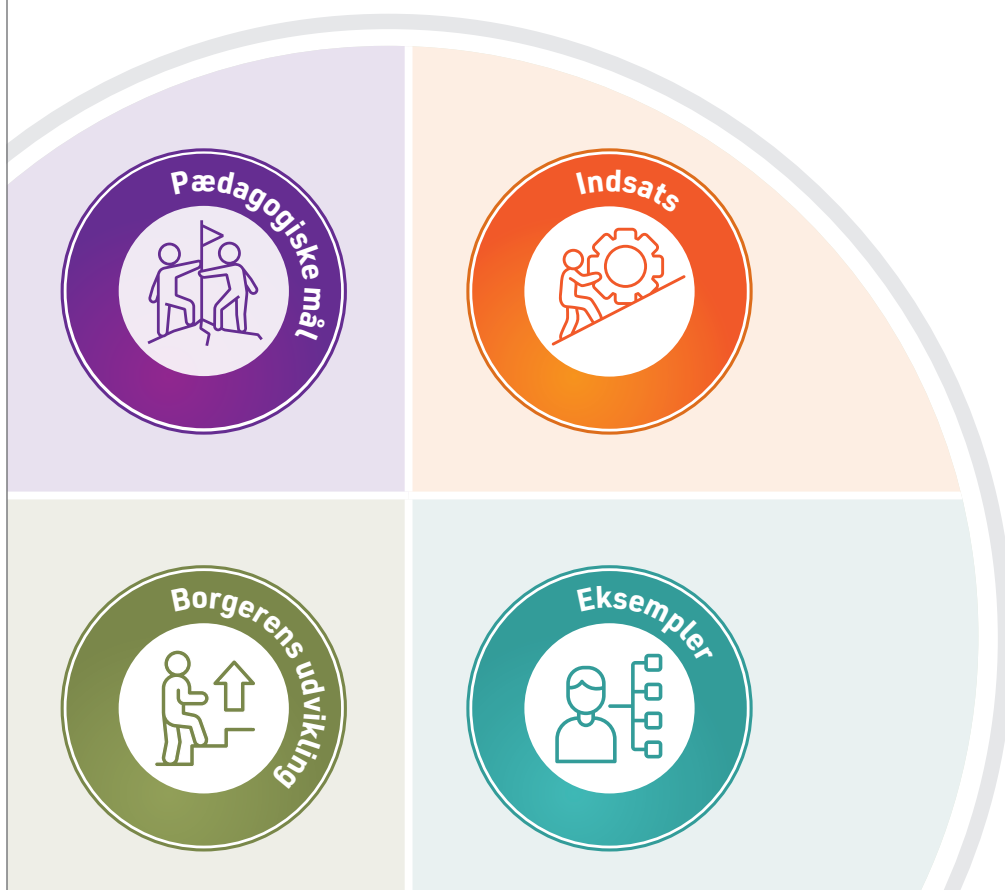
Materialerne er med andre ord ikke blevet til ét sted eller af én stemme. De står på mange menneskers viden, praksiserfaringer og generøse deling. Vi håber, at de kan bruges som konkret støtte i arbejdet med at styrke borgerens indefra-perspektiv, skabe bedre samarbejde på tværs og understøtte en indsats, hvor vejen fra dom til drøm bliver tydeligere, mere fælles og mere mulig.

God fornøjelse
Sopra

Samarbejde om den årlige udtalelse

Et værktøj til at udarbejde den årlige udtalelse

Samarbejdsværktøj 6

Introduktion

Samarbejdet mellem bosted, myndighed og tilsyn

Når der udarbejdes en årlig udtalelse for en borger med foranstaltningsdom, skal de fagprofessionelle omkring borgeren samle viden om det forløbne år og beskrive borgerens udvikling.

Formålet er at vurdere borgerens udvikling på et fælles grundlag, og give en tydelig og begrundet anbefaling om foranstaltningen. Den har stor betydning for borgerens liv og retssikkerhed.

Udtalelsen udarbejdes typisk af den tilsynsførende, men bygger på et tæt samarbejde med de fagprofessionelle omkring borgeren i hverdagen – fx bosted eller bostøtte. En stærk udtalelse forudsætter løbende og systematisk dokumentation, der gør det muligt at se, hvad der har ændret sig over tid.

Dette værktøj hjælper jer med at samarbejde om at samle viden og kvalificere arbejdet med den årlige udtalelse.

En anbefaling

På botilbud anbefales det, at der udpeges medarbejdere med et særligt ansvar for koordinering af indsatsen omkring foranstaltningsdomme, og at disse deltager, når værktøjet tages i brug. Dette kan styrke overblik, kontinuitet og faglig kvalitet i samarbejdet om foranstaltningsdomme.

Om samarbejdsværktøjet

Dette er et samarbejdsværktøj, som kan bruges i arbejdet med at styrke samarbejdet omkring en borger med foranstaltningsdom. Værktøjet kan indgå som en del af planlægningen af indsatsen.

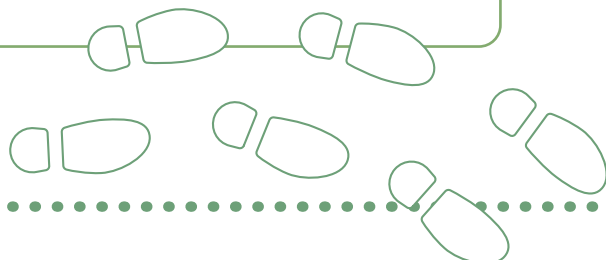
Værktøjet tager udgangspunkt i en konkret borger og er opbygget i tre trin:

- Undersøgelse
- Drøftelse
- Planlægning

Trinene kan gennemføres samlet eller over flere møder.

Værktøjet er udviklet i projektet Domfældte med udviklingshandicap. På VIDEN PÅ TVÆRS kan du finde artikler, videoer, metoder og øvrige værktøjer, som kan understøtte arbejdet:

<https://vpt.dk/projekter/mennesker-med-udviklingshandicap-og-dom>

Gennemgang af samarbejdsværktøjet

Dette samarbejdsværktøj er udviklet til fagprofessionelle, der arbejder med borgere med udviklingshandicap og foranstaltningsdom. Værktøjet tager udgangspunkt i en konkret borger og understøtter arbejdet med den årlige udtalelse.

Værktøjet er opbygget i tre trin:

1

Trin 1: Undersøgelse

Her gennemgår og udvælger I relevant dokumentation om borgerens udvikling siden sidste udtalelse.

2

Trin 2: Fælles gennemgang

Her arbejder I analytisk med dokumentationen. I identificerer mønstre i borgerens udvikling på tværs af situationer:

Hvad går igen? Hvornår lykkes det? Hvornår opstår der vanskeligheder?

Formålet er at skabe overblik og faglig forståelse af den dokumentation, I allerede har undersøgt.

3

Trin 3: Sammenfatning og anbefaling

Her samler I de vigtigste pointer og omsætter dem til en faglig vurdering og anbefaling til den årlige udtalelse.

Arbejdet kan fordeles mellem fagprofessionelle omkring borgeren:

- Trin 1 udarbejdes typisk af bosted eller bostøtte
- Trin 2 gennemføres i fællesskab mellem bostøtte og den tilsynsførende
- Trin 3 udarbejdes primært af den tilsynsførende

På hvert trin er der en overskuelig model, som I kan bruge til at notere stikord. Bagerst i hæftet finder I skrivesider, hvis I har brug for mere plads.

Værktøjet understøtter arbejdet med den årlige udtalelse, men kan ikke stå alene. Den faglige vurdering skal altid baseres på en samlet vurdering af relevante oplysninger, dokumentation og samarbejde omkring borgeren.

1 Undersøgelse

Formål

At udvælge dokumentation, der belyser borgerens udvikling med betydning for foranstaltningsdommen.

Undersøg hvordan dokumentation bruges

Dokumentationen danner grundlag for vurderingen af, om dommen skal fortsætte, lempes eller ophæves – og har dermed betydning for borgerens liv.

Læs artiklen "Sådan laver du god dokumentation som bostøtte" på VIDEN PÅ TVÆRS, som også indeholder en video med specialanklager Nana Kryger la Cour:

<https://vpt.dk/kerneomraader/borgere-med-saerlige-behov/saadan-laver-du-god-dokumentation-som-bostoette>

Vælg den borger, som I vil arbejde med.

Drøft i fællesskab:

- Hvad betyder jeres dokumentation konkret for borgerens muligheder for, at dommen kan ændres eller ophæves?

Undersøg dokumentationen

I skal nu gennemgå og udvælge relevant dokumentation om borgerens udvikling siden sidste udtalelse

Fokuser på situationer, der har betydning for borgerens trivsel, udvikling og risiko for ny kriminalitet – herunder udfordringer i forbindelse med udgang, rømning, brud på aftaler eller ny kriminalitet.

Notér korte, konkrete eksempler.

Pædagogiske mål

- Hvilke pædagogiske mål har I arbejdet ud fra?
- Hvordan oplever borgeren disse mål?

Indsats

- Hvilken indsats og støtte er iværksat?
- I hvilke situationer er indsatsen anvendt, og hvad skete der?

Stikord:

Stikord:

Borgerens udvikling

- I hvilke situationer har I observeret ændringer i borgerens adfærd?

Eksempler

- Hvilke eksempler belyser indsatsen og borgerens udvikling?

Stikord:

Stikord:

2 Fælles gennemgang

Formål

At skabe et fælles overblik over borgerens udvikling ved at identificere mønstre i dokumentationen.

I dette trin arbejder I videre med den dokumentation, I allerede har udvalgt. I ser på tværs af situationer og undersøger, hvad der går igen: Hvornår lykkes det for borgeren, og hvornår opstår der vanskeligheder – med og uden støtte? Formålet er at identificere mønstre, som kan danne grundlag for en faglig vurdering af borgerens behov for støtte og foranstaltning.

Indsats

- Hvad har indsatsen i særlig grad haft fokus på?
- Hvordan har indsatsen støttet borgeren på tværs af situationer?

Borgerens udvikling

- Hvilke mønstre ser I samlet set i borgerens udvikling?
- Hvornår lykkes det for borgeren – og hvornår opstår der vanskeligheder med og uden støtte?

Stikord:

Stikord:

Eksempler

- Hvilke praksiseksempler illustrerer bedst indsatsen og borgerens udvikling?

Betydning for foranstaltningsdommen

- Hvad peger mønstrene på i forhold til borgerens fortsatte behov for støtte?

Stikord:

Stikord:

Formål

At sammenfatte gennemgangen og reflektere over den samlede anbefaling.

I dette trin sammenfatter den tilsynsførende gennemgangen og vurderer, hvad den peger på i forhold til borgerens foranstaltningsdom. Vurderingen danner grundlag for anbefalingen, herunder om der er grundlag for lempelse eller fortsat behov for samme eller øget støtte.

Indsats

- Hvilken indsats blev iværksat og hvordan virkede den?

Borgerens udvikling

- Hvad kendetegner borgerens udvikling?
- Hvordan fungerer borgeren med og uden støtte?

Stikord:

Stikord:

Vurdering

- Hvad peger gennemgangen på i forhold til borgerens behov for støtte?
- Hvilken indsats er der behov for fremadrettet?

Anbefaling

- Hvad anbefales i forhold til foranstaltningen (opretholdelse, lempelse, ophævelse eller ændring)?

Stikord:

Stikord:

De vigtigste dokumenter og hvor du finder dem

Når en borger har en foranstaltningsdom, er det afgørende, at I sætter jer grundigt ind i dommen og de centrale dokumenter i sagen. Denne viden danner grundlag for indsatsen og har betydning for, om dommen på sigt kan lempes eller ophæves. Her er de vigtigste dokumenter og kilder:

- **Dommen (domsudskrift)**

Beskriver, hvad borgeren er dømt for, og hvilke vilkår der gælder.

Findes i kommunens sag eller udleveres fra retten (kræver ofte samtykke).

- **Mentalerklæringen**

Giver viden om borgerens funktionsniveau og behov for støtte.

Udarbejdes til retten og kan indhentes via kommunen eller statsadvokaten (ofte med samtykke eller efter konkret vurdering).

- **Handleplan (§141)**

Beskriver mål og indsats og kobler dommens krav til hverdagen.

Findes i kommunens journalsystem.

- **Pædagogisk plan**

Omsætter handleplanen til konkret støtte i hverdagen.

Findes hos bostedet eller bostøtten.

- **Samrådsudtalelser (hvis de findes)**

Faglige vurderinger, der kan pege på justeringer i indsatsen.

Findes i kommunen (i de kommuner der anvender samråd).

- **Social- og Boligstyrelsens håndbog: Sigtede og domfældte borgere med udviklingshandicap**

Samler lovgivning og giver overblik over den kriminalpræventive sociale indsats.

Findes på www.sbst.dk

- **Rigsadvokatmeddelelsen om psykisk afvigende kriminelle**

Beskriver de forskellige typer foranstaltningsdomme.

Findes på www.retsinformation.dk

- **Udgangsbekendtgørelsen**

Fastlægger regler for udgang og hvem der kan give tilladelse.

Findes på www.retsinformation.dk

- **Serviceloven (kap. 24 og 24 d)**

Regler for magtanvendelse og særlige indgreb.

Findes på www.retsinformation.dk

Viden, metoder og værktøjer

På VIDEN PÅ TVÆRS finder I artikler, metoder og værktøjer til arbejdet med borgere med udviklingshandicap og dom:

<https://vpt.dk/projekt/mennesker-med-udviklingshandicap-og-dom>

Materialerne er udviklet i projektet *Domfældte med udviklingshandicap*, som har haft til formål at styrke indsatsen og samarbejdet omkring borgere med foranstaltningsdom. Projektet bygger på vidensindsamling, undervisningsforløb og bidrag fra eksperter og har resulteret i artikler, metoden *Min vej videre* samt en række værktøjer til praksis.

Min vej videre – en kriminalpræventiv metode

Min vej videre er en metode med samtaleværktøjer, der understøtter samarbejdet med borgeren. Metoden:

- hjælper borger og fagperson med at forstå dommen
- støtter borgeren i at fastholde håb og drømme
- gør det muligt at arbejde med realistiske mål
- kan bidrage til, at dommen på sigt lempes eller ophæves

Materialet består af samtaleværktøjer og en vejledning til fagprofessionelle.

Artikler – sådan arbejder I i praksis

På vpt.dk finder I artikler samlet under temaet "*Sådan gør du – arbejdet med foranstaltningsdomme*". Artiklerne giver indsigt i centrale opgaver og konkrete greb i arbejdet med borgere med dom – fra forståelse af dommen og arbejdet med mål og motivation til samarbejde, dokumentation og udtalelser.

Artiklerne kan bruges som fælles fagligt afsæt i arbejdet med konkrete sager.

Samarbejdsværktøjer – støtte til centrale situationer

Dette samarbejdsværktøj er en del af en serie på seks værktøjer til arbejdet med borgere med foranstaltningsdom:

1. Samarbejde når en foranstaltningsdom træder i kraft
2. Samarbejde i landskabet om en foranstaltningsdom
3. Samarbejde mellem myndighed, tilsyn og bostøtte
4. Samarbejde med bistandsværgeren
5. Samarbejde om udgang
6. Samarbejde om den årlige udtalelse

Værktøjerne tager afsæt i typiske situationer i praksis og kan bruges til at skabe overblik, styrke samarbejdet og kvalificere indsatsen.

De indeholder refleksionsspørgsmål og understøtter arbejdet i konkrete situationer.

Noter

This image shows a single sheet of white paper with horizontal ruling lines. The lines are evenly spaced and run across the width of the page. There are no margins or other markings on the paper.

Noter

[illegible]

Om udviklingen af metode og samarbejdsredskaber

Metoden *Min vej videre* og samarbejdsværktøjerne er udviklet af Sopra for Fremfærd Særlige Behov i projektet *Domfældte med udviklingshandicap*. Projektet har haft til formål at styrke indsatsen og samarbejdet omkring borgere med udviklingshandicap og foranstaltningsdom.

Metoden og samarbejdsværktøjerne bygger på en fælles videns- og udviklingsproces med vidensindsamling, interviews, undervisningsforløb, afprøvning i praksis og bidrag fra borgere, fagprofessionelle, ledere og videnspersoner på området.

Undervejs blev det tydeligt, at der er brug for viden, metoder og værktøjer, som kan skabe bedre sammenhæng mellem borgerens håb og drømme, dommens vilkår, de kriminalpræventive mål, samarbejdet på tværs og den nødvendige dokumentation.

En særlig tak skal gå til Line Søgaard, kriminolog, og Nina Navntoft-Pedersen, psykolog, fra SUA – Specialområde Udviklingshandicap, Region Midtjylland.

Allerede før projektet blev sat i gang, havde vi mødt og ladet os inspirere af deres kriminalpræventive gruppeforløb KRIGU. KRIGU viste fra begyndelsen, at man kan arbejde tydeligt, konkret og recovery-orienteret med borgere med udviklingshandicap og dom. At borgerens håb, drømme og ønske om at komme videre ikke skal sættes på pause, fordi der er en dom. Tværtimod kan viden, fællesskab og forståelse af egen situation være vigtige skridt på vejen mod at få en dom lempet eller ophævet.

Specialområde Udviklingshandicap var blandt de første, vi inviterede ind i projektet. Deres viden, praksiserfaringer, generøsitet, podcast og KRIGU-materiale har været en væsentlig inspiration for udviklingen af både *Min vej videre* og de øvrige værktøjer. Med KRIGU har de været first movers på et område, hvor mange har manglet konkrete og håbsbærende veje at gå.

**Fremfærd
Særlige behov**

Sopra
Quintus – Refshalevej 110 A
1432 København K
Telefon: 51 48 85 82
www.sopra.dk

Downloades gratis på www.sopra.dk

© Sopra

Design: 4PLUS4 (3971)

Tak til videnspersoner og samarbejdspartnere

En stor og varm tak til alle, der har bidraget til projektet og til udviklingen af materialerne:

- De borgere, der har medvirket i projektet, for at dele erfaringer, håb, frustrationer og perspektiver på, hvordan et domsforløb opleves indefra.
- Rikke Sørensen, ULF Ungdom, for at bidrage med borgerperspektiver og viden om, hvordan mennesker med udviklingshandicap kan få en tydeligere stemme i beslutninger og indsatser, der vedrører deres eget liv.
- Thomas Gruber, LEV, for at bringe pårørende- og interesseorganisationens perspektiv ind i projektet og tydeliggøre de udfordringer, som både borgere og pårørende kan opleve i komplekse domsforløb.
- Nana Kryger la Cour, Statsadvokaturen, for at bidrage med viden om foranstaltningsdomme, statsadvokatens rolle og de retlige rammer, som indsatsen skal forstås og dokumenteres inden for.
- Bodil Seneca Lie, VISO/Social- og Boligstyrelsen, for at bidrage med viden om handleplaner, mål, dokumentation og behovet for sammenhæng mellem dom, indsats og faglig opfølgning.
- Jan Therkelsen, Viborg Kommune og Samråd Midtjylland, for at bidrage med viden om samrådets funktion og om balancen mellem støtte, kontrol, retssikkerhed og kriminalpræventiv indsats.
- Ditte Høftoft Nielsen, Kira Ormhøj Rasmussen, Kristian Kristensen og Peter Larsen fra botilbuddet Grevenlund i Odense, for at bidrage med praksiserfaringer fra hverdagen tæt på borgerne og for at afprøve værktøjer sammen med borgere.
- Betina Sjølund Smedegaard, Maiken Søgaard og Sonja Vermeulen fra botilbuddet Kærsangervej 252 i Viborg, for at bidrage med praksisnær viden om arbejdet med borgere med udviklingshandicap og dom og for at afprøve værktøjer i hverdagspraksis.
- Anne Yde og Lis Matthiesen, Mariagerfjord Kommune, for at bidrage med myndighedsperspektivet og konkret viden om tilsyn, kriminalpræventive mål, dokumentation og samarbejdet mellem myndighed og udfører.
- Helle Høeg, Metodecenteret, for at bidrage med viden om rusmiddelbehandling målrettet mennesker med udviklingshandicap og for at bringe konkrete erfaringer fra gruppeforløb ind i projektet.
- Great Dane Kommunikation, for samarbejdet om film, optagelser og formidling af videnspersonernes perspektiver.

Tak også til alle deltagere på kursusforløbene i Ringsted, Silkeborg, København og Odense. Jeres spørgsmål, refleksioner, erfaringer og afprøvninger har været med til at kvalificere materialerne og gøre dem mere brugbare i praksis.

Materialerne er med andre ord ikke blevet til ét sted eller af én stemme. De står på mange menneskers viden, praksiserfaringer og generøse deling. Vi håber, at de kan bruges som konkret støtte i arbejdet med at styrke borgerens indefra-perspektiv, skabe bedre samarbejde på tværs og understøtte en indsats, hvor vejen fra dom til drøm bliver tydeligere, mere fælles og mere mulig.

God fornøjelse
Sopra